

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yirmidokuzuncu İçtima

30 . 9 . 1339 Pazar

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	394:395	tam bulduğuna dair kanun lâyihası (1/241)	395
2. — Sualler	395	<i>Teklifler</i>	
1. — Kayseri Mebusu Dr. Halid Mazhar Beyin, Kayseri'de Zencidere Darüleytam ahvaline dair Sıhhiye Vekâletinden sual takriri (6/15)	395	1. — Kayseri Mebusu Sabit Beyin, Kayseri'nin Bünyan kazası için vilâyata muavenet faslından beş bin liranın itasına dair kanun teklifi (2/177)	395
3. — Evrakı varide	395	2. — Dersim Mebusu Feridun Fikri Beyin, Ankara, İzmir şehirlerinde tatbik edilecek Sükna Kanunu hakkında kanun teklifi (2/176)	395
<i>Lâyhalar</i>		<i>Tezkereler</i>	
1. — Limitet şirketleri ile kooperatif şirketlerinin de ticaret şirketlerinden mâdudolmasına dair Ticareti Berriye Kanununun faslı salisinin onuncu maddesine tezyil edilecek mevad hakkında kanun lâyihası (1/242)	395	1. — On bir zatın İstiklâl Madalyasıyla taltifi hakkında izahatı havi Müdafaa-i Milliye Vekâleti tezkeresi (3/146)	395
2. — Mâlûlini guzâtın terfih ve ikdarı hakkındaki 24 Ağustos 1338 tarihli Kanun ahkâmının Kânunuevvel 1339 gayesine kadar temdidi hakkında kanun lâyihası (1/239)	395	2. — Memurîni zâbitanın zabıtai adliye vezaifinden dolayı ne suretle tahtı muhakemeye alınacaklarına dair bir karar itası hakkında Dahiliye Vekâleti tezkeresi (3/147)	395
3. — 11 Mart 1338 tarihli Seferberlik ve Cephe Zammı Maaş Kanununun lâğviyle memurin ve mensubini askeriye ve zâbitan maaşatına zamaim ierasına dair kanun lâyihası (1/240)	395	3. — İdama mahkûm Kevork Veledi Aleksî'nin tasdikı hükmüne dair Adliye Vekâleti tezkeresi (3/148)	395
4. — Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyle ilân edilmiş olan Seferberliğin hi-		4. — Pederî Musa'yı katilden idama mahkûm Ferik'in hükmünün tasdikına dair Adliye Vekâleti tezkeresi (3/145)	395

	Sayfa	Sayfa
<i>Mazbatalar</i>		
1. — Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin; Evkaf Bankası Müdüriyeti Umumiyesi teşkil edilmesine dair kanun teklifi (2/175) ve Lâyiha Encümeni mazbatası	395	
<i>Takrirler</i>		
1. — Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Konya'ya ianei ahali ile celbolunan suya ait boruların asgari şimendifer ücretiyle nakli hakkında takriri (2/49)	395:396	
2. — Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin, Düyunu Umumiye kadrosunun hemen tesbitine dair takriri (4/48 mükerrer)	396	
3. — Lâzistan Mebusu Esad Beyin, fındık mahsulünden fazla üşür alınmamasına dair takriri (4/48/2)	396	
4. — Lâzistan Mebusu Esad Beyin, Lâzistan lîvasında tahribolunan emlak ve emval için verilecek tahsisatın tezyidine dair takriri (4/48/3)	396	
5. — Lâzistan Mebusu Esad Beyin, Rize'de Meclisi Umuminin küşadına dair temenni takriri (4/48/1)	396	
6. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Askerî Fabrikalar hakkındaki lâyihamın sü-		
ratle tetkik edilmesine dair takriri		396
7. — Saruhan Mebusu Vâsıf Bey ve rüfekasının, darülfunun müderrisliği ile mebusluğun ictima etmesine dair takriri (4/50 mükerrer)		397
4. — Âzayı kiram muamelâtı		
1. — Ziraat Bankası İdare Meclisine intihabedilen iki âza hakkında Divanı Riyaset kararı		396:397
5. — Müzakere edilen maddeler		
1. — 1339 senesi hidematı umumiyesi için altı aylık Tahsisat kanunu lâyihası (1/28) ve Rûsumat bahriyesine ilâveten mubayyası zaruri görülen merakip bedeliyle masarifatı sairesi için 1339 senesi bütçesine tahsisatı munzamma ilâvesine dair kanun lâyihası (1/232) ve 1339 senesi ikinci altı aylık avans lâyihasında Müdafaai Milliye Vekâleti için kabul edilen 12 küsur milyon lira ahîren 13 milyon liraya iblâğ edildiğinden Muvazenei Maliye Encüminde bulunan mezkûr lâyiha ile tevhidin müzakeresine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/125) ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası		397:420,421

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 2,14

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KÂTIPLER : Vâsıf Bey (Saruhan), Ragıb Bey (Zonguldak)

Reis — Celseyi açıyorum efendim. Zaptı sabık hülâsası okunacak

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Reissani Ali Fuad Paşa Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât zaptı sabık hülâsası kıraat ve tashiha kabul edildi. Ve evrakı varide aidoldukları mahallere havale

olundu. Bادهu Bozok Mebusu Süleyman Sırrı Beyin Maarif Vekâletinden istizahı mad-desine geçildi. Bir müddet istizah ve izahattan sonra celse tatil edildi.

İkinci Celse

Ali Fuad Paşa Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde küşat ve istizaha bir müddet daha devam olunduktan sonra Maarif Vekili Beyefendi tarafından verilen izahatın kifayetiyle ruznameye geçilmesi hakkındaki takrirler ka-

bul edilerek ruznameye geçildi. Tahlif edilmemiş âzamnın tahlifi icra olunduktan sonra Avans Lâyihaî kanuniyesinin müzakeresine ibtidar olundu. Berayı tadil encümenine verilen ve bu kere encümeninden tadil ve iade olunan ikinci madde aynen kabul edildi. Üçüncü madde dahi aynen kabul ve dördüncü madde tayyedildi. Kanununun mütaakıp maddelerinin numaraları buna göre tashih edildi... Baddeltashih dördüncü olan madde tadilen kabul olundu. Yeniden inşa edilecek Meclis binası için 114 bin lira itasına dair heyeti idare tarafından kanuna ilâvesi teklif olunan madde üzerinde bir müddet müzakere cereyan ettikten sonra vaktin ademimüsaadesine binan Pazar günü içtima ve aynı ruznameye devam edilmek üzere Celse tatil olundu.

Reisisani	Kâtip
Ankara	Saruhan
Ali Fuad	Vâsif

Kâtip
Zonguldak
Ragıb

2. — SUALLER

Kayseri'de Zencidere Darüleytamı ahvaline dair Kayseri Mebusu Dr. Halid Mazhar Beyin sual takriri Sihhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâletine havale edilmiştir.

REİS — Zaptı sabık hakkında bir mütaâlâa var mı efendim? (Hayır sseleri) Zaptı sabıkı aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Zaptı sabık aynen kabul edilmiştir efendim.

3. — EVRAKI VARİDE

Lâyhalar

1. — *Lîmîtet şirketleri ile kooperatif şirketlerinin de ticaret şirketlerinden madudolmasına dair Ticareti Berriye Kanunununun fâsh salisinin onuncu maddesine tezyil edilecek mevad hakkında kanun lâyihası (1/242) (İktisat Encümenine)*

2. — *Mâlûlini guzatın terfih ve ikdarı hakkındaki 24 Ağustos 1338 tarihli Kanun ahkâmının Kânunuevvel 1339 gagesine kadar temdidine dair kanun lâyihası (1/239)*

3. — *Seferberlik ve cephe zammı maaş Kanunununun lâğviyle zâbitan, memurin ve mensubini askeriye maaşatına zamaim icrasına dair kanun lâyihası (1/140)*

4. — *Türkiye Büyük Millet Meclis kararıyle ilân edilmiş olan Seferberliğin hitam bulduğuna dair kanun lâyihası (1/241)*

REİS — Bu üç lâyihayı Müdafaaî Milliye ve Muvazeneî Maliye encümenlerine gönderiyoruz.

Teklifler

1. — *Kayseri Mebusu Sabit Beyin, Kayseri'nin Bünyan kazası için vilâyata muvazenet faslından beş bin lira itasına dair teklifi kanunisi (2/177) (Lâyiha Encümenine)*

2. — *Dersim Mebusu Feridun Fikri Beyin, Ankara ve İzmir şehirlerinde tatbik edilecek Sükna Kanunu hakkında teklifi kanunisi (2/176) (Lâyiha Encümenine)*

Tezkereler

1. — *Onbir zatın İstiklâl Madalyasıyla taltifi hakkında izahatı havi Müdafaaî Milliye Vekâletinden mevрут tezkeresi (3/146) (Müdafaaî Milliye Encümenine)*

2. — *Memurini zabitanın zabıtai adliye vazâifinden dolayı ne suretle tahtı muhakemeye alınacaklarına dair bir karar itası hakkında Dahiliye Vekâleti tezkeresi (3/147) (Dahiliye ve Adliye encümenlerine)*

3. — *İdama mahkûm Kevork veledi Aleksî'nin tasdikı hükmüne dair Adliye Vekâleti tezkeresi (3/148)*

4. — *Pederi Musa'yı katilden idama mahkûm Ferik'in hükmünün tasdikına dair Adliye Vekâleti tezkeresi (3/145)*

REİS — Bu iki kıta tezkereleri Adliye Encümenine veriyoruz.

Mazbatalar

1. — *Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin, Evkaf Bankası Müdüriyeti Umumiyesi teşkili hakkındaki teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğuna dair lâyiha Encümeni mazbatası (2/175) (Evkaf ve İktisat encümenlerine)*

Takrirler

1. — *Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Konya'ya ianei ahali ile celbolunan suya ait boruların asgarî şimendifer ücretiyle nakli hak-*

kında temenni takriri (4/49) (İcra Vekilleri Riyasetine)

2. — Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin, Düyunu Umumiye kadrosunun hemen tesbiti hakkında bir karar itasına dair takriri (4/48 mükerrer) (Ruznameye)

3. — Lâzistan Mebusu Esad Beyin, fındık mahsulünden fazla üsr alınmaması hakkında temenni takriri (4/48/2) (İcra Vekilleri Riyasetine)

4. — Lâzistan Mebusu Esad Beyin, Lâzistan livasında tahribedilen emval ve emlâk için verilecek tahsisatın tezyidi hakkında temenni takriri (4/48/3) (İcra Vekilleri Riyasetine)

5. — Lâzistan Mebusu Esad Beyin, Rize'de Meclisi Umuminin küşadına dair temenni takriri (4/48/1) (İcra Vekilleri Riyasetine)

6. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Askerî Fabrikalar hakkındaki lâyihai kanunîyenin Muvazenei Malîye Encümenince süratle tetkiki hakkında temenni takriri (Muvazenei Malîye Encümenine)

4. — ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — Ziraat Bankası Meclisi İdaresine intihabedilen iki âza hakkında Divanı Riyaset kararı

REİS — Okunacak.

Heyeti Umumiye

Heyeti Umumiyece Divanı Riyasete muhavel, Ziraat Bankası Kanunu mucibince Banka Meclisi İdaresine Büyük Millet Meclisince intihabı lâzımgelen iki âza hakkındaki, İktisat Vekâletinin tezkeresi Divanı Riyasetin 27. 9. 1339 tarihli Altıncı İctimaında tetkik ve tezekkür olunarak mezkûr Banka Meclisi İdare âzalığına Büyük Millet Meclisinden Çorum Mebusu İsmet ve Elâziz Mebusu Naci beylerin intihabı tensibedilmekle Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Reisimiz

Ali Fuad

VEHİBİ B. (Karesi) — Efendim, Meclis Reisi bitaraf ve en yüksek bir mevkiide bulunmak icabeder. Divanı Riyaset birinde isabet etmiş ise de diğerinde edememiştir. Reisisimiz muhteremdir, şahsına hürmet ederiz. Fakat her hangi

bir komisyonda vereceği her hangi bir karar bir vekilin tasdikine iktiran edecek, sonra ledelhace bu karar üzerine burada münakaşa cereyan edecek ve kendisi de Riyaset mevkiinde bulunacak... Doğru bir vaziyet değildir. Zannedirim ki, refiki muhteremimiz de bu vaziyete girmek istemezler. Onun için başka birini intihabetsinler.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Banka muamelesine âşına arkadaşlar içimizde çoktur.

REİS — Efendim! Mâlûmuâliniz Divanı Riyasette bu tezekkür edildi ve bu karar çıktı. Binaenaleyh arz ediyorum. Bendeniz Heyeti Celilenize...

RASİM B. (Sivas) — Efendim! Geçen sene bu iki arkadaşımız Ziraat Bankası Meclisi İdaresine intihabedilmişti. Bu defa mesele Divanı Riyasete geldi. Evvelece bu muamele ile mütevaggil ve meşgul olduklarından ve Ziraat Bankasının gerek bütçesini, gerek kadrosunu tesbit ve tanzim ettiklerinden dolayı bu iki arkadaşı intihabettik. Saniyen Reisisanilik veya Birinci Reisvekilliği Ziraat Bankasında âzalığa mâni değildir. Binaenaleyh Divan kararı mucibince her iki arkadaşın da âzalığının tasdik edilmesi lâzımgelir.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Reis Bey! Bu hususa dair arkadaşlara söz verdinizse ben de istiyorum.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim gerçi İsmet Beyefendi! Geçen sene Divanı Riyasetten Ziraat Bankasına intihabı icabeden zevat meyanında intihabedilmişti. Bu sene İsmet Beyefendi Meclisin Reisidir. İndelicap Ziraat Bankası bütçesi müzakere edildiği vakit riyaset edeceklerdir. Divanı Riyaset arkadaşlarımızın içerisinde bu işe âşına o iki zatı gördüğü için intihab etmiştir. İçimizde banka muamelâtına âşına arkadaşlarımızın hesabı yoktur. Bunu aramızlar bulamamışlarda mı yapmışlar? Yoksa hiç mi sormamışlardır? İsmet Beyefendinin hem Divanı Riyasette bulunması, hem Ziraat Bankasına tâyini katîyen doğru değildir.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim! Bu meseleyi bendeniz Heyeti Celilenizin vaktini izaaya lâyık görmüyorum. İsmet Bey arkadaşımız Ziraat Bankası bütçesini uzun müddetten beri tetkik etmiş, bir sene de bankanın meclisi idaresinde bulunmuş, büyük işler yapmıştır. Meclisin Reisi olması onun orada vazife görmesine mâ-

ni olamaz. Mamafih bu, yine Heyeti Celilenizin bileceği bir iştir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Kendisi bu kadar; münakaşadan sonra kabul etmemek büyüklüğünü gösterecektir.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim Ziraat Bankasına Meclisi Âliden intihabolunacak arkadaşların Divanı Riyasetten intihabı usul ittihaz edilmişti. Kezalik biz de bu salâhiyeti Divanı Riyasete vermişizdir. Divanı Riyaset iki arkadaşımızı intihabetmiştir. Vehbi Bey kardeşimizin bir mütalâası vardır. Diyor ki : «Meclisi Âli Reisvekillerinin hariçte Meclis namına vazife ile muvazzaf olmaları doğru değildir.» Zannetmem ki Nizamnamei Dahilimizde ve Teşkilâtı Esasiyemizde Reisvekillerine nâmüsaît bir vaziyet verilmiş olsun. Mevkii ihtiramları vardır. Fakat mevkii ihtiramları olmakla beraber her âza gibi hariçte ifayı vazife edebilir. Binaenaleyh Reisvekillerinin «şu salâhiyeti, bu salâhiyeti vardır» diyerek menetmek doğru değildir. Divanı Riyasetin kararının kabul edilerek ruznameye geçilmesini teklif ediyorum. (Müzakere kâfi sesleri)

HAYDAR RÜŞDÜ B. (Denizli) — İştirak ederim. (Kâfi sesleri)

REİS — Başka söz isteyen kalmamıştır. Divan kararını reyî âlinize vaz'edeceğim.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Taktirimiz vardır, efendim.

REİS — Efendim bir taktir verilmiştir. Okunacak.

Riyaseti Celileye

Banka Meclisi İdare Âzalığına Divanı Riyasetçe tensip buyurulan zevattan Elâziz Mebusu Naci Beyin memuriyetinin tasdikiyle Reisvekili olan İsmet Beyin yerine bir diğèrinin intihabı için keyfiyetin Divanı Riyasete havalesini teklif ederiz.

Dersim	Urfa
Feridun Fikri	Hüsrev

REİS — Bu taktiri kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir, efendim! Divan kararını okuyorum.

(Divanı Riyaset kararı tekrar okundu.)

REİS — Efendim! Divan kararını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

7. — *Saruhan Mebusu Vâsîf Bey ve rüfekasının, Darülfunun Müderrisliği ile mebusluğun içtima etmesine dair taktiri (4/50 mükerrer) (Ruznameye)*

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *1339 senesi hidematı umumiyesi için altı aylık Tahsisat Kanunu lâyihası ve Rûsumat bahriyesine ilâveten mubayaası zarurî görülen merakib bedeliyle masarifatı sairesi için 1339 senesi bütçesine tahsisat munzamıma ilâvesine dair kanun lâyihası (1/232) ve 1339 senesi ikinci altı aylık avans lâyihasında Müdafaaî Millîye Vekâleti için kabul edilen 12 küsur milyon lira âhîren 13 milyon liraya iblâğ edildiğinden Muvazeneî Maliye Encümeninde bulunan mezkûr lâyiha ile tevhidî müzakeresine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/125) ve Muvazeneî Maliye Encümeni mazbatası.*

REİS — Şimdi efendim! evrakı varide bitti. Ruznamemize geçiyoruz. Ruznamemizde birinci madde Avans Kanunudur. Beşinci madde olarak teklif edilen bir madde vardı. Geçen içtimada okunmuştu.

MUVAZENEİ MALAYE ENCÜMENİ REİSİ AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim! Bu yüz on dört bin liranın Avans Kanununa ilâve edilerek inşaat için sarfı hakkındaki madde encümence tetkik edilmemiştir. Binaenaleyh bendeniz encümen namına tetkik edilmek üzere encümene gönderilmesini teklif ediyorum.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Bu mesele tetkika şayandır, Paşa Hazretleri. Bundan ayrılarak encümene havale edilsin! (Muvafık, muvafık sesleri)

FERİD B. (Kütahya) — Efendim! Bunu istemek encümenin hakkıdır. Bu, Nizamname mucibince reye konmaz?

REİS — Zaten reye koymadım efendim. Efendim! Teklif encümene havale edildi. Şimdi asıl altıncı maddeyi - ki beşinci madde oluyor - müzakere edeceğiz.

MADDE 5. — *Askerî Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesince yeniden inşa edilecek fişek ve tapa fabrikaları ve teferruatı için müdüriyeti mezkûre bütçesinin 338 nci (masarifi mütenevvia) faslında açılan mükerrer üç numaralı (fişek ve tapa fabrikaları ve teferruatı) mad-*

desine, senei haliye zarfında verilen avanslardan tefrik edilmek üzere ikiyüz elli bin lira tahsisat vaz'olunmuştur. İşbu tahsisattan senei haliye zarfında sarf edilemiyen mebalîğ 1340 senesinde de sarf olunur.

REİS — Buyurun Zeki Bey!

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendiler bendeniz Müdafaai Milliye Vekili Muhteremi Paşa Hazretlerine cevap vermek istiyorum. İlk beyanatımda bendeniz demiştim ki İmalâtı Harbiye için ilâve edilen ikiyüz elli bin lira halihazırdaki vaziyetin idamesine sarf edilmeyip eğer mümkünse daha fazla verilip (Bünyan Hamid) şelâlelerinden istifade edilerek fabrikalar yapılmasını söylemiştim. Halbuki Paşa Hazretleri meseleyi İmalâtı Harbiyeye ihtiyaç yoktur, tarzında telâkki buyurmuşlar ve o surette beyanatta bulunmuşlardır. Halbuki bizim maksadımız kendimizi yamaçlık usulünden kurtarmaktır. Bugün imalâtı harbiyeye sarf edilecek mebalîğin umumu içinde ikiyüz elli bin lira değil, üçyüz bin lira, dördyüz bin kadar sırf benzin ve mahrukat parası vardır. Yani benzin, odun, kömür için dördyüz bin lira para veriyoruz. Fabrikalarımızı Bünyan Hamid gibi bir yerde tesbit edersek hem Anadolu'nun merkezinde esash bir surette fabrikalara malik oluruz, hem de onları taarruzdan, tecavüzden masun bir mevkide bulundurmuş oluruz. Bununla beraber tüccardan da istifa ederiz. Biz eğer her vakit böyle oduna kömüre para verirsek ve hususî şeylerimizi de dışardan tedarik edersek her sene bu milletin bütçesinde harice bir milyon lira çıkacaktır ki bu paraya yazıktır. İşte arz ettiğim şekilde fabrikalar orada yapılırsa tabiatıyla memleket ve millet istifade eder. Saniyen Müdafaai Milliye bütçesinde bu dâhildir. Biz 13 milyon liranın fazla olduğunu bildirdik. Bu onüç milyon liranın içerisinde maaşat muayyendir ve tesbit edilmiştir. Biz maaşat için bir şey söylemedik. Çünkü gerek askerî ve gerek mülki memurların maaşatının kendilerini doyurmadığını biliyoruz. Paşa Hazretleri, Maliye Vekâletinin ilk göstermiş olduğu 12,5 milyon liraya dört milyon lira daha ilâve etmiştir. Biz diyoruz ki bu, gösterilen dört milyon lira açıktan bir tenakuz teşkil etmiş oluyor. Arkadaşlarımızın bir sualine karşı para kâfi gelmediğinden bahis buyurdular. İhtiyat zâbitlerine verilecek

bir maaşın Müdafaai Milliye bütçesinde dâhil olduğunu söylediler. Bunun gayrikâfi olduğu söylenir söylenmez Paşa Hazretleri iki üç maaş daha bu bütçe içinden verilebileceğini söylediler. Demek ki bendenizin esas itibariyle söylediğim doğru imiş. Müdafaai Milliye bütçesi içerisinde maaşattan pek fazla bir para vardır, bu paranın bir kısmı, yani bütçenin birinci maddesi tasdik edildiği surette esas itibariyle 44 milyon lirayı kabul etmiş bulunuyoruz. Bunlar teferruatta kalıyor. Bendeniz temenni ederim ki bu fazla para milletin ihtiyacatı mübremesinde sarf edilir ve 1340 senesinde müfredatlı bir bütçe ile milletin karşısına çıkarız ve 1340 bütçesinde fazlayı görebiliriz. Yoksa bu para böyle heyeti unumiyesiyle verilecek ve bütçede ne azdır ne çoktur, bunu hiçbir vakit takdir edemeyiz.

HALİD B. (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar maddedeki masrafı kabul etmek için esbabı zaruriyeyi celsenin alenî olması nisbetinde açık olarak arz etmek isterim. Malûmuâliniz Anadolu'da Cidâli Millî başladığı zaman Sevr Muahedesi mucibince ordumuzun elinden topu, tüfeği, her şeyi alınmak üzere idi. Hattâ tüfeklerimizin sürgü kolları, toplarımızın kamaları alındı. Böyle bir vaziyette Cidâli Milliye iştirak ettik. O zaman Eskişehir fabrikasından elimize geçen alât ve edevattan istifade ederek mevcut ustalarımız toplarımıza kama yaptılar, tüfeklerimize sürgü kolları yaptılar, daha doğrusu her türlü fedakârlıkları yaptılar. Fakat bu, mühim bir zaman sarfını intacetti ve çok zaman kaybettik. Eğer o zaman memleketimizin dâhilinde fabrikalarımız olsaydı yine o zamanı kaybetmiyecektik. Binnetice birçok kanlar dökmeyecektik. O suretle maksadımıza daha az bir zaman zarfında nail olacaktık. Kezalik Anadolu'da tapa fabrikaları, fişek fabrikaları yoktur, bugünkü muharebelerde sarf edilen cephaneye, yangın tulumlarının sarf ettiği su kadar boldur. İşte fişek sarfiyatı da bu kadar boldur. Binaenaleyh bu kadar bol sarf edilen fişekleri bin müşkülâtla tedarik ettik. Romanya tarikiyle Rusya'dan ve sair muhtelif yerlerden pek gali fiyatlarla fişek mubayaa ettik. Eğer Anadolu'nun dâhilinde bir tek fişek fabrikamız olsaydı her halde milletin böyle etek dolusu parası sarf edilmeyecekti. Binaenaleyh istikbal düşüncesiyle bunun

buraya vaz'edilmesi çok şayanı şükrandır. İnşallah âtîde böyle vaziyetlere düşmeyiz. Fakat Reisi Muhteremimizin ilk celsede irat buyurdıkları nutukta bir cümle vardır; (âtimizi nazarı dikkate alarak ve her türlü tedabiri ihtiyatıyeyi ittihaz edeceğiz) buyurmuşlardı. Binaenaleyh o cümleler ilk defa imalâtı hârbîyeye mâsadak oluyor. Ve bundan dolayı kendisi şayanı tebriktir. Masrafın kabul buyurulmasını Heyeti Celilenizden rica ederim.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim Heyeti Celile bu madde ile yeni bir tahsisat kabul etmiyor. Birinci maddeye merbut olan cetvelde, askerî fabrikalar için konmuş olan tahsisattan bir kısmının fabrikaların inşası için sureti sarfını tâyin eden bir maddedir. Bu maddede inşaatı yapılacak olan fabrikalar iki fabrikadır. Biri Yahşihan'da Tapa Fabrikası, diğeri Ankara'da Fişek Fabrikasıdır. Bunun her ikisi verilen ilk Avans Kanunıyla başlatılmış, fakat Divanı Muhasebatın teşekkülü üzerine paranın sureti sarfında Divanla ihtilâf hâsıl olduğundan otuz bin lira masraf yapıldıktan sonra kısmı bakisi sarf edilememiştir. Binaenaleyh aradaki bu müşkülâtı kaldırmak için Avans Kanununa böyle bir maddenin ilâvesi iktiza ediyor. Binaenaleyh tahsisatını evvelce kabul buyurduğunuz Askerî Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesinin inşaatı için tefrik olunan ikiyüz elli bin lirayı müşkülât göstermeksizin sarf edebilmesini teminen konulmuş bir maddedir. Binaenaleyh bunun için uzun uzadıya izahata lüzum görmüyorum. Yalnız Zeki Beyin bir mütalâası var. Evvelki gün de söylemişti. Bünyan Hamid'de fabrikalar yapılımasını söylüyorlar. Su kuvvetinden, elektrikten istifade edilerek mahrukattan tasarruf yapılmasını teklif ediyorlar. Fakat efendiler! Bugün Bünyan Hamid'e şimendifer yoktur. Orada yapılacak fabrikaya mevaddı iptidaiye götürmek ve sonra orada imal edilecek olan mevaddı getirmek için sarf olunacak para belki odun, benzin için sarf olunacak mebalığın bir iki misli fazla olur. Belki ileride buyurdıkları büyük fabrikaları da yapmak ihtiyacı olacaktır. O vakit uzun tetkikat yapılır, orada fabrikalar vücuda getirmek mucibi muhassenat görülürse belki orada yapılabilir. Fakat bu para müstacelen yapılması lâzımgelen fabrikaya aittir. Binaenaleyh bunu oradaki

yapılacak fabrikaya talik etmek doğru değildir, maddenin kabulünü rica ederim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Mevkiinin tâyini vekâletine aittir.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Zeki Bey arkadaşımız pek yerinde olarak Bünyan Hamid şelâlelerinden bahsettiler. Bendeniz de kısaca onlara dair arzı malûmat edeceğim. Efendiler Bünyan Şelalesi tabiatın memleketimize bahsettiği öyle bir kevvet ki bunun kuvvetini bildiğimiz halde bakmamaklığımız doğru bir şey değildir. Meccanî birçok kuvvetler istihsal edeceğiz ve zannederim memlekete pek müfid bir kuvveti şelâleden temin edebileceğiz. Yapılan tetkik neticesinde yalnız bir noktadaki kuvvet 3 500 beygir kuvvetindedir. Halbuki bu şelâle tevali ediyor, gidiyor? Sekiz, on noktada aynı kuvveti istihsal etmek mümkün oluyor. Ali Cenani Bey şimendifer ve vesaiti nakliye bulunmadığından bahsettiler. Halbuki orada yapılacak fabrikalar vasıtasıyla elde edilecek kuvvetle oradan Ulukışla'ya kadar bir tren yapılır ve memleket en ucuz bir tarzda en büyük bir kuvveti elde eder. Yalnız Askerî Fabrikaları değil, hattâ mensucat ve diğer fabrikaların da bu kuvvetten istifade edilerek pek sehil bir surette yapılacağını ümidediyorum. Binaenaleyh kabilsa biraz daha bu tahsisatı tezyid ederek esaslı bir hatvenin şimdiden atılması memlekette en esaslı bir ihtiyacı temin etmek olur kanaatindeyim.

SADIK B. (Karahisarı Sahip) — Ulukışla'dan sonra da balon yaparız değil mi efendim?

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Bugün müstacelen yapılması lâzım olan tapa fabrikasını bırakalım mı Hilmi Bey?

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Mademki memleketin ehemmiyetli bir ihtiyacıdır, şimdiden yapılması lâzımdır.

MUHTAR B. (Trabzon) — Efendim yapılacak Askerî Fabrikalarını memleketteki su kuvvetlerinden istifade ederek o civarlarda tesis etmek ve yapmak usulünü Zeki Bey biraderimiz ileri sürdüler. Hilmi Bey biraderimiz de onu teyidettiler. Harbi Umumîde ciheti askeriye, Marmara havzasındaki fabrikalarımızın tehlikeli mevkiide bulunduğunu ve hakikaten müdafaa memleket için mühimat yapan fabri-

kaların dâhili memlekette bulunması lüzumunu hissederek memlekette nerelerde su kuvveti bulunabileceğini ve nerede mühim fabrikalar teessüs edebileceğini tetkik eyledi. Bu meyanda Kayseri civarındaki şelâleden istifade düşünüldü. Tetkikat neticesini gördüm; zannedirim bu kuvvetle büyük fabrikalar tesis olunamayacağına dair rapor vardır. Ciheti askeriyede belki bu rapor mevuttur.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Erkânı Harbiyede aksi vardır efendim.

MUHTAR B. (Devamla) — Sonra efendim Hilmi Bey buyurdular ki; bu sülardan hâsıl olacak kuvvet kırk bin beygir kuvvetindedir. Kırk bin beygir kuvvetinde olmak için saniyede on metre mikâbı suyun dört yüz metre irtifadan sukut etmesi lâzımdır. Zannedirim, Bünyan Hamid'deki bu su on metre irtifadan bile sukut etmiyor. Yani bu aşağı - yukarı Kızılıрмаğın sukutuna müşabihdir. Bünyan Hamid ise küçük bir nehrin...

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Yalnız bir noktada değil, mütevali noktalarda.

REİS — Söz kesmeyiniz efendim!

MUHTAR B. (Devamla) — Binaenaleyh fabrikalarımız nerede teessüs edecek nerelerde kuvvet miyahiyeden istifade olunacaktır. Bu tetkikatı Hükümet bitirmemiştir. Devam ediyor. Aynı veçhile Kızılırmak üzerinde tesis olunacak fabrikadan Yahşihan'a yakın bir yerden kuvvet almak meselesi tetkik olunuyor. Bu kuvvetle hem bu fabrikalar işler, hem Ankara'ya kuvvet gelir ve buradaki fabrikalar da işliyebilir. Bunun için derhal kuvayı miyahiyeden istifade ederek fabrikaları burada tesis edelim demek doğru değildir. Bu, ancak bütün kuvayı miyahiyemizin heyeti umumiyesi tesbit olunduktan sonra olabilir. Halbuki yapılması lâzımgelen fabrikalar en müstâcel fabrikalardır. Ve bu fabrikalar çok mühimdir. Bu madde, ne tahsisat istemek için ve ne de başka bir mesele için buraya konulmuştur. Fabrikaların tahsisatı birineci maddede verilmiştir. Bu maddeden maksat elli bin liradan fazla inşaatı müstelzim olan bu iki fabrikanın musarrah bir madde ile inşaat masarifini vermek ve bilhassa bir senede bitmiyecek olan bu fabrikalar inşaatı tahsisatının senei âtiyeye devrini ve inşaatın durmamasını temin etmektir ve bu madde bu maksatla konulmuştur. Onun için istirham

ederim. «Kuvayı miyahiyeden istifade edelim, şunu yapalım, bunu yapalım» diye bugün kabili tatbik olanıyan şeylerle vaktimizi izaa etmiyelim. Kuvayı miyahiyemizin tetkikatı neticesinde - zannedirim ki, Hükümetimiz yakında bitirecektir. - Fabrikaları nerelerde tesis edeceğimizi o vakit düşünüyoruz ve fabrikaların ne suretle yapılacağını tezekkür ederiz. (Müzakere kâfidir, sesleri.)

RÜŞDÜ Pş. (Erzurum) — Efendiler ormandan, şelâleden istifade etmek şayak fabrikaları inşaatında düşünülebilir. Fakat cephane yapacak, top yapacak olan bu fabrikalar; ormana, şelâleye bağlanamaz. Bu ciheti askeriyeye ait bir fendir; bir usuldür. Şimdi bir müdafaa hattı tutmak için öyle bir yer aranmaz. Müdafaa hattı tutulur. Müdafaa hattının ön tarafında böyle fabrikalar yapılabilir mi? Bunu askerlikçe, meslekçe düşünmek lâzımdır.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Bu tarafta da söyler misiniz?..

RÜŞDÜ Pş. (Devamla) — Efendim diyorum ki; böyle bir cephane ve top fabrikası yapacağımız zaman ormanı, şelâleyi düşünemeyiz. Şayak fabrikası yapacağımız zaman şelâleleri ve saireyi düşünebiliriz. Bu olabilir. Fakat Askerî Fabrikalar, şelâleye, ormana tâbi olamaz. Mesele; bir müdafaa hattı vardır. Onun ön tarafında şelâle vardır. Bu hat üzerinde durmak lâzımdır ve bu hattın ön tarafında istediğiniz kadar orman olsun, şelâle olsun. Tutulacak hattın ön tarafında fabrika yapılabilir mi? Bu mesele askerliğe aittir. Bunu askerlere terk ederseniz daha iyi bir fabrika tesis edilmiş olur. (Kabul sesleri)

REİS — Müzakerenin kifayeti hakkında takrirler var. Efendim! Başka söz alan arkadaş da kalmamıştır. Bir takrir maddenin aynen reye vaz'ı hakkındadır, binaenaleyh beşinci maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... (Kabul edilmiştir ve altıncı maddeye geçilmiştir.)

Efendim yalnız ondan evvel ilâve bir madde olarak Trabzon Mebusu Abdullah Beyin bir teklifi vardır. Okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Dairelerin bâzısında halen geçinmenin şu zorlu ve acıklı zamanında beş yüz, altı yüz kuruşla memurlar istihdam edilmektedir. Bu paraya maas diyemiyorum. Çünkü temini maişetle zerre kadar münasebeti yok. Bunun, bir taraftan memurların mâneviyatı ve kendileriyle bunlara te-

mas eden esbabı mesalihin ahlâkı üzerine tesiri, diğer taraftan; bir kişinin yalnız gıdasına bile kifayet etmiyecek olan bu aylıkların senelerce çalışan gençlerin tevhül edememesinden dolayı pek muhtacolduğumuz teksiri nüfusa mümanaatı dereceleri göz önüne getirilecek olursa, Meclisi Âlilerince artık kifayetsiz aylıklarla memur istihdamına nihayet vermek zamanı gelmiştir, kanaatindeyim. Hususiyle devairi devletle memleketimizde mevcut bâzı idare müesseselerinin hiçolmazsa az maaşlı memurlar arasında mümkün merteye muvazenet tesisine çalışmak, hem Devlet ve milletin kader ve itibarı hem de badema değerli gençlerin Devlet hizmetine temini râğbeti itibarıyla bu lüzumu müstacel kılmaktadır. Binaenaleyh Avans Lâyihası Kanununa âtideki maddenin ilâvesini teklif ederim.

MADDE 6. — Bin kuruştan az aylıklı memurların maaşı bin kuruşa iblâğ edilmiştir.

Trabzon
Abdullah

REİS — Abdullah Bey bunu bir madde olarak teklif ediyor.

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim encümene havale olunsun, tetkik edelim.

REİS — Muvazenei Maliye Encümeni Reisi Bey bu teklifi tetkik etmek üzere encümene istiyor. Encümene gönderiyoruz efendim. (Muvafık sesleri)

Efendim! Şimdi altıncı maddeyi okuyoruz.

MADDE 6. — Gümrüklerde alınmakta olan kibrit ve sigara kâğıdı İstihlâk Resminin kemafissabık bandrol ilsakı suretiyle cibayet edilmesine Maliye Vekili mezundur.

REİS — Süleyman Sırrı Bey buyurun.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim altıncı maddede «Gümrüklerde alınmakta olan kibrit ve sigara kâğıdı İstihlâk Resminin, kemafissabık bandrol ilsakı suretiyle cibayet edilmesine Maliye Vekili mezundur.» deniliyor. Malûmuâliniz evvelce gümrüklere çıkarılan sigara kâğıdı ve kibritten Gümrük Resmi alınıyordu ki buna İstihlâk Resmi diyoruz. Bu resim, halen alınmıyor ve bandrol ilsakı suretiyle alınmıyor. Tüccarlar bundan çok şikâyet ediyorlar. Sebebini sordum «Malı gümrüklere çıkarıyoruz, bandrol mevcudu kal-

mıyor. Bandrol gelinceye kadar malları orada depo ediyoruz, ardiye parası veriyoruz. Sonra mallar geldiğinde bu ardiye masraflarını da sigara kâğıtları ve kibritler üzerine zammederek satıyoruz. Onun içindir ki, burada sigara kâğıdı ve kibriti pahalı satıyoruz. Eğer böyle Ardiye Resmi vermesek ve böyle vaktinde bandrol bulunmaması yüzünden geç kalmamış olsa ve orada beyhude yere yapmış olduğumuz masrafı sermayeye zammetmiş olsak bunlar daha ucuz satılabilecektir.» diyorlar. Evvelce Meclisi Âli bunun Gümrük Resmi ile beraber alınmasını bir kanunla kabul etti ve o suretle alınıyordu. Şimdi şu madde ortada iken kemafissabık bandrol ilsakı usulüne sevk eden saik nedir? Lûtfen izah etsinler.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim kanunun esbabı mu-cibe mazbatasında 1337 senesinde kabul edilen maddei kanuniyenin tadilini acabeden sebep vâzihan gösterilmiştir. Ona ilâveten bendeniz de mâruzatta bulunuyorum. İstihlâk Resminin gümrüklerde İthalât Resmi ile beraber istifa edilmesi hakkındaki Kanun kabul edildiği zaman sigara kâğıdı fabrikaları İstanbul'da idi. İstanbul'un Anadolu ile irtibat ve münasebeti yoktu. Garbi - Anadolu düşman işgali altında idi Cenuptaki kara hudutlarımız - Harb cephesi olduğu için - askerle mesdud idi. Yalnız Trabzon ve Samsun iskeleleri ithalât yapabiliyordu. Hakikaten o tarihte Ankara'da matbaa olmadığı için bandrolleri sipariş verip İtalya'dan, İstanbul'dan getirmek için aylarca bazan senelerce zaman geçiyordu. İhtiyaca kâfi bandrol da bulunamıyordu. Onun için Meclisi Âli «Daha sehil bir usulü cibayettir» diye Muvazenei Maliye Encümeninin teklifi üzerine «İstihlâk Resmiyle beraber cibayet edil-sin» diyerek bir maddei kanuniye kabul etti. Şimdi ise vaziyet büsbütün başkadır. İstanbul'a sigara Kâğıtları tabaka halinde gelir. İstanbul'da müteaddit fabrikalar vardır. Bu fabrikalar istihlâkının belki bir rubu Türkiye'de sarf edilir. Dörtte üçü Kafkasya'ya, Suriyeye, Mısır ve sair memalîke gider. Halbuki İstihlâk Resmini biz memleket dâhilinde istihlâk edilenden alır, ihraçedilenden almıyoruz. Çünkü ihraçedilenden İstihlâk Resmi alsak bu fabrikalar hiçbir zaman işlemez ve bu fabrikaların binler-

ce işçisi işsiz kalır. Bu fabrikaların ekserisi İslâm müessesesidir. Bunlarda imal edilen kâğıtlar fabrikalar dâhilinde kesiliyor. Sigara kâğıdı haline geldikten sonra dâhilde istimal edilenle harice çıkardıkları fark etmekte çok müşkülât vardır. Kaçakçılığın bir noktası budur. Diğer noktası meselâ, kibritten 20 para, 30 para vergi alıyoruz. Bu gayet ağırdır. Buna nisbeten ithalât Resmi gayet hafiftir. Belki de bir deste sigara kâğıdı için Gümrük Resmi bir para, yarım para bile isabet etmez. Kara hudutlarında bu sigara kâğıdı ve kibritleri üzerinde vâsi mikyasla kaçakçılık oluyor. Evvelece arz ettiğim gibi bin kilometreden fazla imtidadeden kara hudutlarını kapatmak maddeten gayrimümkündür. Binaenaleyh üzerinde bir bandrolü mevcud olmadıkça her hangi bir şehre gitse kaçak olduğu kendiliğinden taayyün eder. Süleyman Sırrı Bey buyuruyor ki, «bandroller kalmamıştır.» Fakat bugün bu mahzur kalkmıştır. İstanbul'da istediğimiz kadar, milyonlarca bandrol tabedebiliriz ve lüzumu kadar her iskelede bulunabilir. İkincisi, «Tüccarın malı ardiyede fazla kalıyor. Bundan dolayı fazla para veniliyor kibrit ve sigara kâğıtlarının fiyatı yükseliyor.» diyor hayır bu eşyaya gümrükte muamelesi rüsumiyeyi ifa ettikten sonra bandrol ilsak edilir. Bandrol meselesi ayrı bir meseledir ve o bandrolden dolayı Ardiye Resmine tâbi olmaz. Yalnız gümrük muamelesini ifa ettirinceye kadar kaç gün geçerse o müddet için ardiye resmine tâbi olur. O müddet geçtikten sonra bandrol ilsakı için geçecek müddet hiçbir zaman ziyade olmaz. Bandrol muamelesi gümrük salonunda zaten yapılmaz. Onun ayrı ambarları vardır. Onun için madde çok elzemdir ve kaçakçılığı men' için en esaslî bir tedbirdir. Binaenaleyh maddenin aynen kabulü lâzımdır. Bendeniz hattâ 1338 senesinde bu maddeyi teklif etmiştim. Fakat Muvazenesi Maliye Encümeni, Muvazene Kanunuyla çıkarmak üzere tehir etmişti. Muvazene Kanunu çıkmadığı için bu da kâğıt üzerinde kaldı. Heyeti Celileniz müzakere edemedi. Yoksa 1338 senesinden beri bunun mazarratını takdir ettik. (Müzakere kâfidir, sesleri)

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendim, madde, esas itibariyle pek doğru ve pek muhiktir. Yalnız burada bir mesele vardır. Bu, ticaret ve iktisat meselesidir. Aneak sigara kâğıtları için

bu mesele varit değildir. Bandrol İstanbul'da sigara kâğıdı tabakaları kesilmek suretiyle ihzar edilen fabrikalarda yapıştırılır. Çünkü, sigara kâğıtları İstanbul'a daima tabaka halinde gelir ve İstanbul'da imal edilerek ekseriyetle Rusya ve civar memleketlere sevk olunur. Yalnız kibrit meselesi vardır. Şimdi bandrol kutuların üzerine mi, paketlerin üzerine mi yapışacak? Bendeniz rica ederim ve Maliye Vekilî Beyefendi muvafık görürlerse bandrol paketler üzerine yapışsın. Eğer bunu kutu üzerine yapıştıracak olursak gümrüklerde pek çok müşkülâta mâruz kalırız. Transit olarak Avrupa'dan gelen bir vapur kibrit Trabzon limanına çıktı. Trabzon limanı bu muameleyi yapıyor. Trabzon'da gümrük için maliye iki - üç memur tâyin ediyor. Hattâ üç de değil, iki memur tâyin ediyor. Şimdi bunu dâhile geçirmek için her kutuya bir bandrol yapıştırmaya uğraşırsak nasıl olur? Bu iş için yirmi memur lâzımdır. Çünkü beriden Ahmed Bey de, Mehmed Bey de kibrit getirtmiştir. Onların da malı vardır. Sonra yer yoktur ki, bunu istiahetsin. Yirmi otuz tane kadın bulacağız. Onların başında bulunacağız. Çiriş çanaklarıyla beraber günlerce uğraşacağız. Bir vagon kibrit bandrolünü aneak on beş günde yapabiliyoruz. Eğer bunu kutular üzerine yapacak olursak gümrük muamelesi geri kalıyor, iş geriye gidiyor. Eğer bunu kutulardan çıkarır da yalnız paketler üzerine korsak o zaman bir parça meselelerin içinden çıkılabilir ve teshilât yapılmış olur. Bu suretle de tüccarın yakasını da kurtarmış oluruz. Bunun için işte bir takrir veriyorum.

REİS — Efendim başka söz istiyen var mı?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, bu bandrol kibrit sandığına mı yoksa kutusuna mı veya paketine mi yapışacak? Bu idarî bir meseledir. Rüsumat İdaresi ile beraber düşünülüyor, belki kutu üzerine yapıştırmak mümkün olabilir. Belki olamaz. Bu idareye aittir. Kanunla takyidmeye gelmez. Şunuda arz edeyim ki : Sandık üzerine hiçbir zaman bandrol yapıştırılmaz. Bunu nazarı dikkate aldık. Tatbikatta bunu da düşünürüz. Tabii talimat yapacağız. Tüccarana âzami suhulet göstermeyi biz de arzu ederiz.

REİS — Başka söz alan kalmamıştır. Takrirleri okuyacağız.

Riyaseti Celileye

1. Müzakere kâfidir.

2. İstihlâk Resminin bandrol ile tahsiline mütedair olan altıncı madde tekâlifi istihlâkiyenin usulü cibayetinin tebdili demektir. Her hangi bir vergi ve tekâlifin şekli tahsilini tâyin, Kavanini Maliye Encümenince tetkika mütevakkiif ve Avans Kanunıyla müzakeresi gayrivarittir. Aidolduğu encümenlerce muktazası teemmül edilmek üzere işbu maddenin tayıyını teklif eylerim efendim.

Konya

Tevfik Fikret

Riyaseti Celileye

Gümrüklerde kibritlere ilsak olunacak bandrollerin kutu üzerine değil, paket üzerine ilsakını teklif eylerim.

Gümüşane Mebusu
Zeki

REİS — Efendim! Bunlardan Gümüşane Mebusu Zeki Beyin teklifinin idarî bir mesele olarak nazarı dikkate alınacağını Maliye Vekili Bey söylüyordu. Binaenaleyh bunun Maliye Vekâletine havalesini kabul ederseniz oraya havale edelim (Muvafık sesleri)

Diğer teklif, Konya Mebusu Tevfik Fikret Beyindir. Bu da maddenin bir kere de Kavanini Maliye Encümeninde tetkikini teklif ediyor. Buna ne dersiniz?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Müsaade buyurur musunuz? Yeni bir vergi ihdas etmiyoruz, nisbeti tezyid etmiyoruz, değiştirmiyoruz. Mevudolan İstihlâk Resmi gümrükte hesabedilip alınıyordu. Bundan evvel mer'î olan usul ki ilk İstihlâk Resmi ihdas edildiği zaman bandrol ilsak etmek usulüdür ki bu suretle o Resmi ahyoruz. Yeni bir vergi ihdas etmiyoruz. Yaptığımız bundan ibarettir. Binaenaleyh bunun yeni bir vergi olmadığına göre bendenize Kavanini Maliye Encümeninde tetkik edilecek bir eiheti yoktur. (Doğru sesleri)

MUSTAFA FEYZİ Ef. (Konya) — Efendim bir sualim vardır. Bu İstihlâk Resminin şu Avans Kanununda şu maddede ne münasebeti vardır?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim bu Tahsisat Kanunudur.

Vergilerin usulü cibayetini değiştirir, varidatı Devlet hakkında her türlü ahkâmı muhtevi olabilir. Haddizatında bir Tahsisat Kanunudur. Altı aylık tahsisat veriyorsunuz. Avans Kanunu değildir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Avans Kanunudur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Avans Kanunu dahi olsa varidatı Devletin usulü cibayetinin tadilâtını dahi ihtiva edebilir. Bu Muvazene Kanununun nev'i değildir.

REİS — Mesele tenevvür etmiştir. Bir arkadaşımız esbabı mucibe zikrederek maddenin Encümenine havalesini değil, doğrudan doğruya maddenin tayıyını teklif ediyor. Zaten müzakerenin kifayetini kabul ettiniz. Şimdi maddenin tayıyını reyî âlinize vaz'edeceğim. Altıncı maddenin bu takrir mucibince tayıyını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Altıncı maddeyi aynen reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Altıncı madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — 1339 senesi maliyesi nihayetine kadar olan müddete ait bilâvasıta tekâlif ile ukuttan efrat zimmetindeki matlûbatı Hazine, cfradın 1336, 1337, 1338 senelerine ait tekâlifi milliye ve harbiye ve vesaiti nakliyei berriye ve bahriye de dâhil olduğu halde 1339 senesi nihayetine kadar bilûmum matlûbatıyla takas, ve mahsubedilir. Eşhası hükmiyenin aynı şerait dâhilindeki matlûbatı ancak kendi zimmetleriyle mahsubolunur.

Bu husus için 12 Nisan 1339 tarihli ve 338 numaralı Kanunla Düyunu Umumiyenin 1339 bütçesinde açılan faslı mahsusa üç milyon lira tahsisatı munzamma ilâve edilmiştir. İşbu tahsisatın senesi haliye zarfında sarf edilmeyen miktarı 1340 senesi maliyesinde dahi sarf edilebilir.

ABDULAH AZMİ Ef. (Eskişehir) — Efendim Meclisin, halkın müstahsıl kütlesi için yapmış olduğu kanunlardan bu madde ikincisini teşkil ediyor. Birincisi Tohumluk Kanunudur. İkincisi bu maddedir. Bu kanun; muzafferiyeti temin eden ve vesaiti nakliyei temsil eden kağınların ve onu çeken hayvanatın bedelleri-

nin verilmesine ve takas ve mahsubuna dair olan bir kanundur ki bugün müstahsil olan halk kütesinin menaffine taallük eden bir madde kanuniyedir. Binaenaleyh bu maddenin tam ve şâmil olması iktiza eder. Bilâkaydüşart bütün düyunatın mahsubedileceğini, gerek aşağıda ikinci fikradaki kayıt, gerekse esbabı mucibedeki «Matlubat nerede ise mahsubedilecektir» kaydı gösteriyor. Meselâ, Ankara'da matlubatın Yozgad'da mahsubedileceği anlaşılıyor. Çünkü (Bilâkaydüşart) denmiş. Yalnız bundan birçok suiistimalâtın olacağı hatırıma geliyor. Yani böyle bir mahsup muamelesi yapılmaktansa, bir kayıt ile takyid ederek, bu para aynen kendi ellerine verilseydi - Meselâ nısıf veyahut sülüs gibi ihtimal ki kendileri tamamiyle razı olacaklardı ve üst taraftaki sülüsani doğrudan doğruya Hazinenin bir istifadesi olacaktı. Çünkü bunda bir kayırma usulü cereyan etmeye başlayacaktır. Bir çift öküzüyle bir kağnısı olan bir adamın deyni bile kalmamıştır. Üç buçuk kuruştan ibaret olan deynini o, çoktan ödemiştir. Binaenaleyh bu, ağniyanın ellerinde bulunan senetlerin satılmasından ibaret kalacaktır. Onun için diyorum ki; böyle takas ve mahsup muamelesi yapılmaktansa bir miktar tâyin ederek doğrudan doğruya bedellerinin ellerine verilmesini halkın menfaati noktai nazarından daha doğru görüyorum. Gerçi Maliye tasfiye muamelesi yapıyor. Bir tavuğun kanadını yiyen lezzetini bilir. Herkes kendi noktai nazarından görür. Evet Maliye Vekâletide kendi fikrine göre der ki: Ben alacaklarımı, vereceklerimi de tasfiye etmek isterim. Böyledir, yani bu suretle bir tasfiye muamelesi yapmış oluyor. Fakat halkın nef'i noktai nazarından bendenizin teklifimin muvafık olacağını zannediyorum. Bu cihet böyle olmakla beraber yanmış ve yıkılmış birçok memleketlerde bu senedat ziyaa uğramıştır. Bunun sureti, ikincisi verilmiyor ki buna karşı hiçbir sebep dermeyan olunamaz. Çünkü bu senetler evrakı nakdiye değildir. Adeta nama muharrer esham kabîlindedir. Eğer zâyi olmuşsa defatiri asliyesinden suretleri çıkarılarak, tabii birtakım vesaike istinadedilerek ashabına verilmesi lâzımdır. Şimdiye kadar bütün ashâbı matlup zâyi etmiş oldukları senetlerden dolayı sızlanmaktadır. Ve Maliye Vekâleti de başka bir sureti kabul etmemektedir. Halbuki kabul etmemenin bir mâkul sebebe, esasa isti-

nadettiğini zannetmiyorum. İhtimal ki bunda bir suiistimal telekkiyatı vâridolabilir. Fakat her şey böyledir. Düşünülürse her şey suiistimale mâruzdur. Elverir ki suiistimal edilmemesi esbabı şeraiti bir dereceye kadar temin olunsun. Onun için bu ciheti de Maliye Vekili Beyden burada izah etmelerini teklif ediyorum. Yani zâyi olan senet sahipleri matlubatını tahsil edememektedir. Ve bunlar en ziyade mağdur olanlardır. Memleketi, köyü yanmış, çırıl çiplak çıkmış hem de muharebeden evvel muharebenin muzafferiyatını temin etmiş, ondan sonra düşman istilâsına mâruz kalmış hem de matlubatını alamıyor. Bundan daha büyük adaletsizlik olamaz. Binaenaleyh bunun için de ikinci bir suretlerinin verileceğini Maliye Vekilinin ağızlarından işitmek isterim. Birinci teklifim mahsup muamelesinde; kendi matlubu varsa mahsubolunsun, matlubu yoksa bir nisbet tâyin edilerek nakden verilsin. Teklifim bundan ibarettir.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Hepsine birden cevap vereceğim.

HALİS TURGUD B. (Sivas) — Efendiler bu maddenin üç noktai nazardan ehemmiyeti vardır. Birincisi Hükümetin haysiyeti maliyesi itibariyle borcunu tanınması, ikincisi tekâlifi milliyet mazbataları hakkında ittihaz edilen kararda tekâlifi milliyet mazbatalarının nazarı dikkate alınmaması dolayısıyla hâsil olan vaziyeti tamir etmek; üçüncüsü : Doğrudan doğruya fukara sınıfının elindeki mazbatalar ki - vesaiti nakliye doğrudan doğruya fukaraların elindedir - onların noktai nazarı tatmin etmesi itibariyle şayanı ehemmiyettir. Bundan evvel verilen tekâlifi milliyet mazbatalarının on bin kuruşa kadar olanlarının tamamı, on binden yukarı, olanların da yüzde yirmisi; yani beşte birisi bu sene Âşarına munhasır olarak mahsubedilmesi kabul edilmiştir, ve hem de borçlarına mahsubedilmiştir. Borçları olmayanlar da nakit para almışlardır. Vesaiti nakliye mazbataları hakkında böyle bir muamele yapılmamıştır. Bilirsiniz ki, efendiler! Vesaiti nakliye her muhitte, her dairei intihabiyede erbabı fakrû zaruretin elindedir. Mağazasından on bin, yirmi bin liralık eşya alınan bir tüccarın şüphesiz yok ki geride otuz, kırk bin lira sermayesi vardır. Fakat elinde yegâne bir hayvanı mevcut bulunan ve bir öküzünü veren halk böyle değildir. Bu, nazarı itibara alındığı için tekâlifi milliyet avamirinin yüzde yirmisinin sureti cıbayeti için on numa-

ralı bir evamiri esasiye vardır. Bu evamiri esasiye mucibince her muhitin vesaiti nakliyesi hesabedilecek, tesbit edilecek, bunun yüzde yirmisine vaziyet olunacak; bu yüzde yirminin tutarı olan miktar o muhitte bulunan erbabi yesara taksim edilerek bedelleri doğrudan doğruya defaten vesait sahiplerine verilecektir. Bu emir bâzı muhitlerde belki tatbik edilmiştir. Fakat bendenizin mensubolduğum dairei intihabiyemde bu yapılmamıştır. Yapılmaması dolayısıyla emrin iktiza ettiği faide hâsıl olamamış ve bilâkis halk zarardidâ olmuştur. İşte bu madde şu suretle zarardide olanların zararlarını kısmen telâfi ediyor. Fakat maddenin noksan olan bir ciheti vardır. Elindeki mevcudolan vesaiti nakliye mazbatası veya tekâlifi milliyeye mazbatası 1336, 1337 ve 1338 senelerine aidolacak ve kendilerinin de borcu bulunacaktır. Borcu yoksa bu vesaiti nakliye veya tekâlifi milliyeye mazbatalarının bedelleri defaten tesviye edileceğine dair bir kayıt mevcut değildir. İkincisi; eşhası hükmiye aynı mahiyettedir diyorlar. Demin arz ettiğim evamiri esasiyenin tatbik edildiği mahallerde ve bilhassa köylerde köylüler bir araya gelerek vesaiti nakliyeyi temin etmişlerdir. Köy namına borç mevcut değildir. Köyün müşterek bir borcu varsa o da Ziraat Bankasıdır ve bu da kefaleti müteselsile suretiyledir. Tabii bunun mahsup muamelesi ile alâkası yoktur. Onun için temenni ettiğim nokta şudur ki, vesaiti nakliye mazbatalarının hâmilleri Hükümete medyun iseler her hangi bir hukuktan mütevellidolursa olsun, tabii Maliye ile alâkadardır. Fakat diğer yerler ile, meselâ Ziraat bankaları ile hiç alâkası yoktur. Eğer Maliyeye köylünün borcu varsa o mahsubedilecektir. Eğer namına borç mevcut değilse, Hükümet ondan bir şey talebetmiyorsa miktarı ne olursa olsun tesviye edilmesi esasını bendeniz arz ediyorum. Yani doğrudan doğruya tesviye edilmesi lüzumuna dair bir kaydın ilâvesini teklif ediyorum. İkincisi, eşhası hükmiye diye köyleri kasıd...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Değil, değil efendim! Onu kasdetmiyoruz. Anonim şirketleridir.

HALİS TURGUD B. (Devâmla) — Eğer bu kasıt yoksa biz de onun ithal edilmesini istiyoruz. Köylüler de mevzuubahistir. Bendeniz de kaydın ilâve edilmesini arz ediyorum. Vesaiti nakliye mazbataları, yine demin de arz ettiğim gibi köylerde dairei intihabiyemde

tatbik edildiği için söylüyorum - Evamiri esasiye mucibince köylüler kendi aralarında vesaiti Ahmed Kâhya'dan aldılar. Köy namına götürdüler, teslim ettiler. Fakat bunun tutarı olan miktarının köylüye taksim ettiler. iki kuruş, üç kuruş her ne ise köy eşhası hükmiyeden addolunur. Bir mazbata her hangi bir maliye şubesine geldiği zaman hangi borcuna mahsubedilecek? Bu eşhası hükmiyenin maliyeye borcu yoktur. Fakat eşhasın borcu vardır. Böyle bir mazbatanın sureti tesviyesi için bir kayıt ve bir çare bulmasını teklif ediyorum. Mâruzatım bundan ibarettir.

MUSTAFA FEYZİ Ef. (Konya) — Efendim bu maddei kanuniye Maliye Vekâletince teklif edilmiş bir madde değildir. Muvazenei Maliye Encümeni âzasından Muhterem Ali Cenani Beyefendinin bir teklifi üzerine vaz' edilmiştir. Fakat bu teklifin de milletin, efradın hukukunu nazarı itibara alarak değil, Hükümetin matlubatını tahsil için vaz' edilmiştir. Bunu esbabı mucibe de sarâhaten gösteriyor. Yalnız matlubatı Hazineyi tahsil için ahalide bulunan matlubatı almak imkânı olmadığından yedlerinde bulunan mazbataları alacaklarına mahsubedelim. Bu, bundan ibarettir. Halbuki cümleden malûm, gerek Maliye Vekili ve gerek Vükelâyı kiram bu Mecliste bütün beyanatlarında buyurdular ki, biz bu zaferi Devlet bütçesi ile kazanmadık, milletin her türlü fedakârlığı ile, mallariyle gerek hayvanat, gerek zahair ve gerek nüfus itibariyle her cihetle vâkı olan hizmetleri ile temin ettik. Bu cümleden malûmdur. Binaenaleyh şu günde millete her halde şu münasebetle cüzî bir hizmet etmemiz icab ediyor. Cümlemin nazarı dikkatini celb ederim, yalnız mahsup muamelesi ile iktifa etmiyelim. Bu maddei kanuniyeye millet hakkında da bâzı hizmet edilecek fıkraları dercetmek arzu ediyorum. Esbabı mucibe lâ-yihasında sulhün akdiyle beraber milletin yaptığı fedakârlığa karşı hiç olmazsa verdikleri emvale mukabil aldıkları senedatın düyunu Hazine ile mahsubedilerek, nâkıs bir derecede olsun, kadirşinâslık ve hakperverlik gösterilmesi lâzımgeldiğini düşünerek, Muvazenei Maliye Encümeni ile Maliye Vekili ile bilmüza-ke-re bu maddeyi koymuştur. Hulâsa her halde milletin vermiş olduğu senedatın Abdullah Azmi Efendi Hazretleri tarafından arz edildi-

gi gibi hiç olmazsa bir miktarının aynen verilmesini teklif ediyorum.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim Konya Mebusu Muhterem Hoca Efendi buyuruyorlar ki teklif Maliye Vekâletinden gelmedi. Muvazenei Maliye Encümeni bu teklifi ilâve etti. Fakat bu teklif haddizatında faydalı bir tekliftir. Tadilatı hakkında da bâzı mütalâatta bulundular. Şunu arz edeyim. Teklifin esası Maliye Vekâletince hazırlanmış ve İera Vekilleri Riyasetinden gönderilmiştir. İmparatorluk düyununun tasfiyesi hakkında sekiz on maddelik bir lâyiha teklif ettik. Bu da o lâyhada bir madde olarak münderiçti. Fakat şimdi o lâyihanın bir maddesini nakletmiş oluyoruz. Çünkü o lâyihanın Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerinde müzakeresinin uziyacağı ve Heyeti Umumiyede müzakeresinin de birkaç ay uziyacağını bildiğimiz için Muvazenei Maliye Encümeninde görüştük ve o maddenin buraya nakli suretiyle müzakere iera edildi. Mahsubu Umumi Kanunundan o maddeyi buraya nakletmiş olduk. Maksadımız da tekâlifi milliye ve vesaiti nakliye mazbataları ashabının bakıyei matlûbu bu sene içinde takas ve mahsup veya tediye ile bu hesabı kapatmaktan ibarettir. Malûm-âlileri sene iptidasında bir kanunla üç milyon lira tahsisat alındı. O kanunda on bin kuruşa kadar olanların borcu mahsuben, on bin kuruştan fazlasının yüzde yirmi beşini kendilerinin yakîninden akrabalarının borçlarına takas ve mahsubedildi. Borçları yoksa nakden tediye edilir. Köylerin matlûbu ise hısım akrabaya bakılmaksızın bütün köylünün matlubuna, borcuna takas ve mahsubedilir. O kanun ahkâmı bakidir. Bu madde köylerde hısım ve akrabası aranmaksızın umum köylünün borcuna mahsub edildiği halde şehir ve kasabalarda mahsup yapmak için ya kendisinin yahut yakîninden bir akrabasının borcu olması şart oluyordu. Bu madde Birinci Kanunun yalnız bu noktasını tadil etmiş oluyor. (En mühim noktadır, sesleri) Onu arz ediyorum. İkinci olarak üç milyon lira daha tahsisat veriyor. Üçüncü olarak o kanun 1338 senesi nihayetine kadar olan matlûbatı Hazine ile mahsubuu teeviz ediyordu. Bu kanun 1339 senesi nihayetine kadar olan matlubatı Hazineyi mahsubediyor ki bu altı milyon

lirayı bu sene nihayetine kadar olan matlubatı Hazine ile mahsubetmek ve hiç borcu olmıyan ve hiç bir alacağı olmıyan da mazbatasını ibraz ettiği vakit bu paradan almasını nakden temin ediyor. Bu arz ettiğim üç milyon liralık tahsisatın da nakden tediyesi suretiyle hitama erdirilmesini temin ediyor. Birinci Kanun ile İkinci Kanun arasındaki fark şudur. Birinci Kanun arz ettiğim gibi köyler için bütün köylülerin borcuna takas ve mahsubunu kabul ediyor. Yalnız şehirlerde ya kendisinin borcu veya akrabasının borcu olmadığı takdirde takas ve mahsubunu teeviz ediyordu. Efendiler! Tatbikatta yakından akrabası mıdır, değil midir? Ciheti vardır. Bununla beraber şirketi de kabul ediyordu. Bu mahalle heyeti ihtiyariyesinin ilmühaberlerine ve köy ilmühabirlerine istinadediyordu. Açıkta açığa akrabasıdır, değildir gibi bâriz birtakım mesail üzerinden yürümektense doğrudan doğruya takas ve mahsubu caizdir. Kimin alacağı vereceği varsa tekâlifi milliye, vesaiti nakliye mazbatalarını mahsubederiz demekliği selâmeti muamele için daha faydeli gördük. Çünkü takası mahsubu yapılıyor. Bir ilmühaber geliyor. Bu efendi falanın köylüsüdür, falan efendi filân efendinin akrabasıdır deniyor, yapılıyor. Bunun hilâfı sabit oluncaya kadar muteherdir. Bu yolu takibetmekten ise alel-ümum vesaiti nakliye ve tekâlifi milliye mazbatalarını mahsuben Maliye Vekâleti takas olarak mahsubediyor demeyi Maliye, selâmeti muamele için daha faydeli gördü ve şunu da arz edeyim ki bu takas mahsuptan maksat 1339 senesi nihayetine olan matlubatı Hazine ile takas ve matlubun caiz olduğunu ifade etmektir. Hiç borcu olmıyan veyahut borcu olanlardan birisine sen benim mazbatamı al borcuna mahsubettir de sen bana bedelini ver, demek istemiyen kimseler mazbatalarını Hazineye veya mâl sandıklarına ibraz ettikleri takdirde ve bu tahsisatı kabul buyurduktan sonra nakden tediyesi pek tabii bir muameledir. Zaten vesaiti nakliye ve tekâlifi milliye mazbataları ile tahakkuk ettirdiğimiz borcumuz altı buçuk milyondur. Bunun üç milyon tahsisatını evvelece aldık. Üç milyon da şimdi alıyoruz ki tam altı milyon eder. Yarım milyon liralık tahsisat, bakalım. Bu takas mahsup muamelesinin hitamında açık kalacak olursa - Çünkü bu mazbataların zayı olan

aksami vardır - bunun için ayrıca tahsisat isteyeceğiz.

Demir Abdullah Azmi Efendi bir noktaya temas ettiler. Buyurdular ki bunu takas mahsup yapıp boreu olanlara daha noksan bir bedelle aldirmaktan ise sülüs nisbetinde veya nısıf suretinde bunu nakden tediye etsin de mahsubunu yaptırısın. Bir defa Maliye yüzde tenzilâta hiçbir suretle razı olmamakla beraber bir para dahi tenzilât doğru değil ve bunu da yapmaz ve başkalarının da tenzilât yapmasına da mâni olmalı. İkinci; emin olunuz ki harb senelerinde halkımızın belki yüzde kırkının vergileri tehir etmiştir. Asker idi teahhur etti, muhacir idi teahhur etti, muhtelif sebeplerle bu vergiler vaktü zamanında tahsil edilemedi. Nakliyat ve sevkiyat muntazam olmadığı için âşar borçları teahhur etti. Şimdi onlara da bir kolaylık oluyor. Elleriinde mazbatasını varsa derhal mahsubediyor. Eğer yoksa başkasının mazbatasıyla uzlaşıp mahsubedecektir. Birinci kanun köylünün akrabasını ve şerikini bilâkayıt ve şart kabul etmişti. Bu mutlak olarak o kuyudatı kaldırmak oluyor. İkinci olarak buyurdular ki, Maliye Vekâleti zâyi olan mazbatalar yerine nüshai saniye vermiyor. Efendiler! bu muamele 1338 senesinde uzun müzakereyi muciboldu ve binnetice Maliye Vekâleti bir teklif arz etti ve bu teklif Muvazenei Maliye Encümenine havale edildi. Bu teklif encümenindedir, tetkik ediyoruz. Bunun iltibasını ve mükerrer tediyaat mâni olacak esasatı tesbit ettikten sonra nüshai saniyesini verebilmek için Heyeti Celilenize mâruzatta bulunacağız. Nüshai saniye vermediğimizizin esbabını arz edeyim. Malûmuâlıleri, istilâ gören memleketler ahali istilâ görmiyen memleketlere iltica ettiler. O vakit bunların o günkü felâketlerine medar olmak üzere Hükümet Heyeti Vekile kararı ile bir tamimde bulundu, dedi ki, yedlerinde vesaiti nakliye ve tekâlifi milliye mazbataları olanlardan yüz elli liraya kadar matlubatın her hangi mal sandığına müracaat ve ibraz ederlerse mazbatalarını alın ve bedelini kendisine tevdi edin! Bu Harbi Umumide yüz liraya kadar yapıldı, harbi hazırda Heyeti Vekile kararı ile yüz elli liraya kadar yapıldı. Şimdi ahali muhtelif şehirlere, muhtelif kazalara

hieret etmişti. Bu mazbataların bir kısmı arz ettiğim gibi yüz elli liraya kadar olanların bir kısmı alındı, malsandıklarına verildi. Şimdi bu mazbataların kayıtları memleketinde duruyor ve bu mazbataların muhteviyatının tediyaat mahallinde yapılmadığı için tediye mi edildi, mazbata zayı mi oldu? Bunu tahkik ettirmek mümkünsüz oluyor.

HAKKI B. (Van) — Her yerde bu mazbataların kaydı yok mu?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Binnetice bunun sureti tahakkuku ve bunun tediye edilen kısmı ile tediye edilmiyen kısmının sübutunu temin edecek şerait ne olabilir diye Maliye Vekâleti teklifte bulundu. Teklif Muvazenei Maliye Encümenindedir. Tetkik ediyoruz ve netice tetkikatı Meclisi Âlinize arz edeceğiz. O şerait altında ne suretle tahkik ettirilmesi Meclisi Âlinize kabul buyurulursa ondan sonra ziyandan dolayı nüshai saniye mazbatasını vereceğiz. Yoksa bugünden her müracaat edene zâyi mazbatasına mukabeleten nüshai saniye vermek mükerrer tediyaat temadi ettirmektedir ki, zannederim, Meclisi Âliniz bunu tecviz buyurmazsınız ve Hazine de bunun altından çıkar. Binaenaleyh mazbataları zayı olanların hukukları mahfuzdur. Fakat ziyayı sabit olması lâzımgelir.

OSMAN KADRİ B. (Muş) — Harbi Umumide ahalinin eline verilen mazbatalar ve tekâlifi harbiye bunlara dâhil midir? Çünkü dairei intihabiyemde bu gibi mazbatalar bir kısmının elinde bulunuyor.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Hayır!

OSMAN KADRİ B. (Muş) — Onlar için ne düşünülmüştür?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim, İmparatorluğun duyunu dahiliyesini tasfiye etmek üzere Meclise bir kanun arz ettik. O kanun birtakım ahkâmı muhtevidir. Onun bir maddesi de Harbi Umumideki tekâlif ve vesaiti nakliye mazbatalarına aittir. O kanun Heyeti Celilenize gelecektir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Ne vakit gelecek?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B.

— Onu ben bilemem. Bendenizin o kanunu Meclisi Âlinize takdim etmekle vazifem hitam bulur. Meclisi Âliniz ne vakit ruznamesine alırsa o vakit müzakere edilir. Burada mevzuubahsolan harbi hazrın tekâlifi Millîye ve vesaiti nakliye mazbatalarıdır ve bunların üzerine istisnaen bu sene muamelenin kapanmasını tercihan tervicediyoruz. Harbi Umu-minin düyunu dahiliyesi ayrıca Tasfiye Kanunu ile Meclisi Âlinizin nazarı tasvip ve tetkikine arz edilmiştir.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Efendim

Tekâlifi Millîye ve harbiye, vesaiti nakliyei berriye ve bahriye vesaireye mukabil Devlet birer senet vermiş. O senetler bilâhara ya vergi mukabilinde takas suretiyle bitirilecek veyahutta bir miktar muayyen para verilecek. Bu bapta 12 Nisan 1339 tarihli bir kanun var ki onun birinci, ikinci, üçüncü maddelerinde kimlerle takas muamelesi veya tediye muamelesi yapılacağı bugün elimizdeki kanunun altıncı maddesinde musarrahtır. Beyefendinin izahlarından da anlaşılıyor ki daha yeni tamim edilmiştir. Binaenaleyh böyle kardeş veyahut akraba olmyanlar üzerine de takas muamelesi yapılabilecektir. Acaba bu takdirde bizim İmparatorluk devrinde pek çok cari olan ve maalesef fıkaranın zararına ve pek çoklarının nef'ine olan kırıcılık muamelesi devam edecek midir? Bu kırıcılığa karşı tedabiri lâzime alınmış mıdır? Vakıa iskonto denilen az çok meşru bir muamele vardır, fakat bu yüz de dört, beşi geçmez. Bizde kırıcılık yüzde yirmi, otuz, kırk hattâ seksene kadar varır derler. Bendeniz katiyen bilmiyor isem de.. Acaba şimdiye kadar olan muamelâtta bu kırıcılık vâkı olmuş mudur. Ve bundan sonra olmaması için tedabiri کافی mevcut mudur?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B.

— Efendim bendeniz birinci kanunla ikinci kanun arasındaki farkı izah ettim. Ve kanunda köylüler için mutlak olarak bütün köylünün borcuna takas ve mahsubu tervicetti-

ğini yalnız şehir ve kasabalarının akrabaların ile şeriklerin borcunun mahsubunu teviz edip diğerlerine etmediğini bunun ise umumi olduğunu arz ettim. Ve arz ederken dedim ki : Akrabadır veya şeriktir diye nihayet bir ilmühaber getiriliyor. Bunun hilâfi sabit oluncaya kadar biz de bunu tam telâkki ediyoruz. Fakat bu ilmühaberlerin çok rica ederim, yüzde kaçı sıhhat ve hakikat ifade eder. Binaentleyh eğer bu mahsup muamelesinde bir gayritabîlik mahsus ise birinci kanunda da mahsustur, ikinci kanunda da mahsustur. Fakat, bunu mutlaka bir hisım bulacaksın, bir akraba bir şerik bulacaksın ki tekâlifi millîye ve vesaiti nakliye makbuzlarını mahsubettireceksin demekten ve böylece takyidetmekten ise zannediyorum serbest bırakmak eshabı matlup için daha faydeli, daha menfaattardır. İsterse kendi borcuna mahsubettirir, eğer kendi borcu yoksa başkasının borcuna isterse mahsubettirir. Eğer bunu da istemezse müracaat eder, nakden parasını alır. Bu kanun mutlaka ve behemahal mahsup suretiyle kapanacaktır demiyor. Maksat, borcu ve matlubu olmyanların veyahut her hangi birisiyle mahsubettirmek istemiyenlerin matlûplarının nakden verilmesidir. Kanun bunların nakden tediyesini dahi emreder. Binaenaleyh takdir Heyeti Celilenizindir.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Sualime cevap verilmemiştir. Bendeniz Vekil Beyefendiden soruyorum, gerek evvelki kanunla gerek şimdi çıkarılacak kanunla kırıcılığın önüne geçilecek midir? Kâfi mevani ihdas edilmiş midir? Bilfiil kırıcılık vâkı mıdır? Çünkü hepimiz biliyoruz ki, bu harbi yapan en ziyade fakir ve zayıf olan köylüdür. Askerimiz dahi onlandıdır. Binnisbe zengince olan adamlar bu işde fıkaranın keşkülünden para alır gibi yüzde otuz, kırk para alacak olursa biz nasıl Halk Fırkası oluruz buna cevap isterim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. —

Beyefendi! Kırıcılık vâkı olduğundan Maliye Vekâleti şimdiye kadar haberdar edilmemiştir ve buna ait şimdiye kadar bir müracaat ve şikâyet dahi işitmedim. Fakat bundan sonra olur mu? Belki olur belki olmaz.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul). — Demek imkân vardır, cevap çıkmamıştır efendim.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim, şimdiye kadar sabık Hükümet alacağına şahin vereceğine karga vaziyetinde idi. Alacağını jandarmasıyla, askeriyle yani kuvvetiyle tahsil eder, borcuna geldi mi, al şu kâğıdı muhafaza et, sialı Maliye hâsıl olunca paranız verilecektir deyip geçer. Hükümeti Milliye, geçen sene Millî Hükümet olduğunun sıfatı mümeyyizesinden biri olmak üzere borcunu tamıyaya başlamıştır. Geçen sene gücü yettiği kadar ve bütçesinin kifiyeti derecesinde vermiş, bu sene de şu madde ile verecektir. Yine şayanı şükrandır. Gerek encümen teklif etsin, gerek Hükümet doğrudan doğruya teklif etsin, madem ki, Maliyemiz bunu taahhüdediyor ve vermeyi kabul ediyor, şayanı şükrandır. Hükümet diyor ki; ben borcumu ödiyeceğim evvelki yapılan aldatmalardan vazgeçtim. Ve Hükümet hakkını tanıyor. Bunda suiistimal olacak mı! Efendiler! Hangi şeyde suiistimal olmaz ki, bunda suiistimal olmak korkusu vâridolmasın. Her şeyde olur, eğer bu suiistimal korkusu ile bu maddeyi kabul etmiyecek ve bu parayı koymıyacak olursak iş o zaman tamamen kırıcıların eline düşecektir. Çünkü kırıcılar biliyor ki bir gün bir yolunu bulup bu parayı almak ihtimali vardır. Binaenaleyh kayırcılara asıl bundan sonra düşüreceğiz. Parayı koymadığımız zaman düşüreceğiz. Şimdiye kadar henüz kayırcı eline gitmiş bir kâğıt, bir mazbata işitilmedi, fakat halk parasının verilmiyeceğinden ümidini keserse o vakit kayırcılık başlayacak ve kâğıtlar kayırcıların eline düşecektir. Bâzı arkadaşlar da zenginle fakirler arasında, bilhassa Abdullâh Azmi Bey arkadaşımız, şu kadarı nakden verilsin şu kadarı borcuna mahsubedilsin gibi kayıtlar konusun dediler. Biz bu milletin efradını zengin etmek mi istiyoruz. Yoksa zenginleri fakir etmek mi istiyoruz? Bittâbi hepsini zengin etmek istiyoruz. Harekâtı Milliyede biliyoruz ki, Hükümet Tekâlifî Milliye diye yüzde kırkaldı. Bunu kimden aldı? Malî olanların yüzde kırkını aldı, biz onlara bir bedel takdir ettik. Bu bedellerin yekûnunu memleketin serveti umumiyesine nisbet edersek hakikaten yüzde kırk değildir. Ya aldığımız bedeli noksan tâyin edildi. Yahut ki, yüzde kırkı ele geçiremedik. Her ikisi de vardır. Hem mala tamam bedel takdir

edemedik, hem de yüzde kırkı tamamen ele geçiremedik. Binaenaleyh şurası muhakkak ki, biz bedeli tamamen tahakkuk ettiremedik. Binaenaleyh o adam zengindir. Bugün vereceğiz, yahut o adama koyacağımız Temettü Vergisine mahsubedeceğiz diye düşünürsek aman mahsubetmiyelim, bu madelete muvafık bir şey değildir.

Hükümetin borcu, gerek zengin gerek fakire borçtur. Hepsini birden ödemek lâzımdır. Hükümet sıfatıyla tebaası arasında sana borcumu vereceğim,, sana vermeyeceğim gibi şeyler doğru değildir. Binaenaleyh müsavi tutmak ve umumi muamele yapmak gayet tabiidir. Yalnız bir zat eğer borcuma mahsubettirmeyeceğim derse Maliye Vekili Bey parasını vereceğim diyor. Bu da kabul edildikten sonra hiçbir mahzur kalmamıştır. Madde gayet muvafıktır, olduğu gibi kabul edilmelidir.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Arkadaşlar bu madde ile verilecek tahsisatın aleyhinde değilim. İfadatım öyle anlaşılmasın. Bendeniz bu madde nin ruhunda köylüye teveih edilmiş bir zarar görüyorum. Çünkü sene iptidasında yapılan 12 Nisan 1339 tarihli Mahsup Kanununda, tekâlifî milliye ve vesaiti nakliye mazabâtının mahsubu için birtakım esasat kabul edilmişti ki, bu mazbatalar mahsubedilirken alelimya herkesin borcuna mahsup muamelesi reddedilmişti. Bundan istihdaf edilen, gaye doğrudan doğruya kırıcılığın önüne geçmek ve köylünün zararına olacak her türlü fenalığa meydan vermemek idi. Halbuki o kanun ile vaz'edilen kuyut ve şurutu bu kanun kaldırıyor. Şu halde doğrudan doğruya kırıcılık başlayacak. Çok âlâ biliyoruz ki, köylü mütegalibenin tesiri altındadır bu gayrikabili inkârdır. (Çok doğru, sesleri) Evet bugün Hakimiyeti Millîye diyoruz fakat köylü mütegalibenin nüfuz ve tesirinden âzâde kalamadığı için bunun tecellisi elyevm şekli ahârdadır. Mücadeleî Milliye esnasında gerek vesaiti nakliye olarak alınan ve gerek kanuna tevfikân tekâlifî milliye suretiyle tedarik olunan şeyleri köylü vermiştir. Şimdi biz bu köylünün parasını mahsup suretiyle iade ederken bunu da kasabalarda birtakım muhtekirler vasıtasıyla verecek olursak köylü o hakkının nisfını da bu muhtekirlere vermiş olacaktır. Binaenaleyh 12 Nisan tarihli Kanunun birinci maddesi ahkâmı baki kalmak kaydıyla bunu kabul edecek olursak bu mahzur zail olur. Köylü de ken-

di hukukunu temin eder. Aksi surette köylünün hakkı zâyi olacaktır.

REİS — Efendim müzakerenin kifayeti hakkında teklifler vardır.

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Efendim bendeniz kâfi olmadığını zannediyorum.

Maliye Vekili Beyefendi ifadesinde Hazineye boreu olanların alacaklarına takas ve mahsup edileceğini, olmyanlara alacaklarının nakden verileceğini beyan buyurdular. Halbuki madde kanuniyede buna dair bir sarahat ve delâlet yoktur. Esasen kanunun takibettiği gaye tasfiyei düyundur, borç ödemek değildir. Maksat; Malienin halktan aldığı paraları nakden vermek ve boreunu doğrudan doğruya tesviye etmek değildir. Gayrikabili istihsal metalibi Hazine var ise onların mahsubunu icra etmektir. Köylünün matlubu ile takas muamelesini kabul ediyor. Usulü Muhasebe Kanunu üzere müruruzaman haddine balığ olan metalibi Hazineyi bu maddelerle takas ve mahsup yaparak kurtarmaktır. Yalnız bu kanunun geçenkinden farkı, şehir ve kasabalarda bulunanların da kendi ve akrabasının boreu olmazsa bunu lâlettâyin her kimin boreu olursa olsun, onunla da mahsubu kabul ediliyor. Fakat boreu yoksa, boreunu ifada taallül etmeyen, tahsildarları kapısının önünden iki defa geçirmeyi bir zül ve boreunu vermeyi kendisi için bir şeref addeden zevatin mazbataları ellerinde olarak Hükümet kapısına varmayacak mı? Ve bunlar katıyen bir nakde nail olmyacaklar mı? Ve boreunu verme için mutlak bemutlak medyun olmak ve mükerreren düyuna mâruz kalmak veya mahkemeye gitmek lüzumu mu hiss olunacak? Yani böyle süründükten sonra mutlaka Mahsup Kanunu beklemek mi lâzımdır. Kanun bir kere Maliye Vekili Beyefendinin ifadesini ifadede kaasırlı olduğundan buraya bir fıkra ilâvesi lâbüt ve vâciptir. Ondan sonra 1336, 1337, 1338 seneleri tekâlifi milliye ve vesaiti nakliye mazbataları ile 1339 senesi borçları da takas ve mahsub edilecek. Bu da bilâ vasita tekâliftir. Köylünün nesi var? Ağnamı iki göz evinin vergisi, elli dönüm tarlasının vergisi, ki bunlar yirmi, otuz kuruştan ibarettir. Bu ise bugüne kadar alınmıştır.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Değil, değil.

MUSA KÂZİM Ef. (Devamla) — Müsaade buyurun! Bunun için tahsildarlar faaliyet ibraz

etti, hattâ burada bir milyona mukabil olan havale gidinceye kadar tahsildarlar bunu tahsil ettiler. Maliye memurları faalâne çalıştı tahsil edildi. Bugün ashabı matlubun boreu yoktur ki, mahsubettirsin. Boreu olanların deynine mahsup ve boreu olmyanlara da nakten verilir, demelidir. Bu da vakit ve zamam ile verilmelidir. Yoksa elli lirahk bir senet için elli gün Hükümet kapısında dolaştıktan sonra, havale tükendi işarı ahire kadar tehiri emredildi denilirse bu muvafık mı? Belki çok acı söylüyorum. (Doğru, haklı sadası) Bu olduktan sonra işarı ahire kadar yine tediyesine emir yok. Sonra havale gelir. Bundan kimsenin haberi yok. Haber alınmaya kadar yine havale biter.

Efendiler bir kanun kabul ettiniz mi; hemen o gün havalesi her yerde mevcudolmalıdır. Ve bedeli tamamen temin ve tediye edilmelidir. Yoksa bunlar, süüistimali tevlideder. Bunu köylü namına söylüyorum. Bu aranılan bir para değildir. Teberru' diye kabul ediliyordu. Fakat teberru diye kabul edilen bir parayı deyn diye vermek ve onu da biraz külfetsizce tediye etmek lâzımgelir. Köyden gelsin, handa, şurada, burada yatsın ve kalksın tahsildarın arkasında koşsun ve sonra da köye boş dönsün, bu çok yazık olur. Efendi! Bak şurada kaç ay kalmıştır. Altı ay kalmıştır. Bunun havalesi çıktı geldi, köylünün haberi olmadı deyinceye kadar Şubat nihayet bulup Mart gelmiştir. Mahsup muamelesi 1339 senesinde dahi icra edilebilir. Peki, iyi ama mahsup muamelesi böyle uzarsa temadi ederse 1339 senesinde yetişemez. 1340 senesi için mahsup muamelesi icra kılınır demeli. Aslen 1339 senesi için köylünün boreu kalmadığına sizi temin ederim. En fakir adamların boreu yoktur ki, takas muamelesi için bir borç bulsun. Zenginlerin boreu vardır. Meclisi idarede âza olmyanların boreu yoktur, belediye âzası olmyanların boreu yoktur. Onun için rica ederim. Eğer bu parayı köylüye vermek matlup ise, mahsup muamelesini 1340 senesine teşmil ettiğimiz gibi ve alelittlak 1340 senesinde de mahsup icra edilir diyelim ve sonra bunun nakden itası matlup ise şuraya bir fıkra ilâve edelim. Günah olmaz. Boreu olmyanların matlupları nakden verilir diye maddenin sonuna bir fıkrai tayyibe ilâve edelim ve bununla borçları vereceğimizi gösterelim. Yoksa lâlettâyin boreunu ifada taallül edenlerin boreuna mahsup çaresi düşünülmesin.

Bir de mazbataların ziyayı meselesi var : Mazbataların ziyamdan dolayı mazbatanın nüshai sâniyesinin verilip verilmemesi meselesi var. Borç Hazinesinin zimmetine sabit ve mütehakkak olduğu halde - ki kendi kaydıyla mütehakkaktır - Hazine bu borcu eda ettiği veya bu borçların ibra edildiğini veya her hangi bir sebeple havale edildiğini ispat etmek lâzımdır. Bu borcun verilmesinde sebep, ancak ödenmesi, havale edilmesi veya ibra edilmesidir. Mazbata denilen şey Hazinesinin zimmetinde sabit ve vacibülifa olan deyimin esbabı sübutiyesidir. Benim elime verdiğim esbabı sübutiyeyi her ne suretle olursa olsun zayı etmemişim. Senin defterinde kayıt var ya, devairi miriyei resmîyenin defatiri leh ve aleyhte bir delildir. Buna Usulü Muhasebe Kanunlarında bir mâni var mı bilmiyorum? Fakat hukukan mazbatasını zayı eden bir adam mahkemeye giderse hâkim mutlak ve alehtlak o paranın istihsaline hükmeder. Fakat hükmedinceye kadar o paranın havalesi biter. Üç milyon liranın mahsup muamelesinin hükmü geçer. Binaenaleyh bunlarda mahsubedilmelidir. Ama acaba mükerer aldı mı? Diye bir ihtimal vardır, bu delilden neşet eder bir ihtimal olmadığından delilden neşet etmiyen ihtimale karşı hüküm yoktur. Buna karşı Muvazenei Maliye Encümeni işgal edilen yerlere karşı bir usul, bir şekil düşünüyor. Buna lüzum yok. İşgal edilen yerlerde bir mahzur vardır. Fakat bu, Ankara'da da vardır. Mazbatasını zayı edilmiştir. Ne için nüshai saniyesi verilmiyor. Onun için her halde bu madde encümene gitsin ve encümen bunu bir şekle koysun veyahut bu tadilat dairesinde kabul edilmelidir. Hele zayı edilen mazbataların nüshai saniyesinin verilmemesi doğru olamaz. Bunun hiçbir kitapta yeri yoktur. Bunlar verilmelidir efendiler.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Söz istiyorum.

REİS — Müzakerenin kifayeti aleyhinde bir kişiye söz verebilirim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — İzahat vereceğim.

REİS — Müzakerenin kifayetini kabul eden lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir. (Anlaşılmadı sesleri) Efendim müzakere kâfi görülmüştür.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim buyuruluyor ki : Tekâlifî

Milliye ve vesaiti nakliye köylüler verdi. Şimdi ise onlar matlubatını alamıyorlar. Şehirlerde kırıcılık olacaktır. Efendiler! Birinci kanunla üç milyon lira tahsisatı kabul ederken, yüz liraya kadar olan mazbataların tamamını, yüz liradan fazlasını yüz yirmi beşinin tediyesini kabul etmiştik. Köylerin verdiği vesaiti nakliye ve tekâlifi milliye, şehirlerdeki iskelelerde ve istasyonlarda olan tüccarların verdiği tekâlîfe milliye bedeli ile hiçbir zaman kıyas kabul edemeyecek kadar fazladır. Köylünün elindeki mazmata, ya bir hayvan bedelidir, ya bir çift öküz bedelidir, yahut da köye aidolmak üzere birkaç kile buğday bedelidir. Köyün tekâlifi milliyesi mazbata itibariyle, gayet cüzi miktarlara inkişam etmiş mazbatalardan ibarettir. Bunu birinci kanun temin etmiştir ve birinci kanunda zaten köylüler için kendi matlub ve zimmetine maksur kalmıyarak bütün köylünün borcu ile takas ve mahsubu temin ettiği için köylünün matlubunu birinci kanun tamamiyle temin etmiştir. O mer'îdir. İkinci kanun daha ziyade yüz liradan fazla olan tekâlifi milliye ve vesaiti nakliye mazbatalarının yüz yetmiş beşine aittir. Bu da şehirlerdedir. Bugün meselâ Samsun gibi, Konya merkezi gibi, Ankara gibi ticaretgâh olan yerlerde - ki tekâlifi milliye alındığı zaman İzmir, İstanbul gibi ticaretgâh olan mahaller elmizde değildir - bir tüccarın elinde on bin, on beş bin liralık tekâlifi milliye mazbataları vardır. Bir tüccarın hiçbir zaman on bin, on beş bin liralık borcu yoktur ki, takas ve mahsubetsin. Borcu varsa mahsubedecek, üst tarafını alacaktır. Köylünün vaziyeti burada mevzuubahis değildir. Birinci kanundaki kuyudu şurut bugün dahi bakî kalsın. Yani o vakit köylüler için yapılan müsaade - ki bilâ kayıt ve şart mahsubtur - bu defada kasabalılara müsaade verilmesin dersiniz siz bilirsiniz. Biz bunu tetkik ederken düşündük ve dedik ki: Mademki köylülere bilâkaydû şart verilsin dedik, bunu kasabalılara da teşmil edelim. Fakat etmiyelim dersiniz, siz bilirsiniz.

Buyuruyorlar ki borcu olmıyanlara ne yapılacaktır? Efendiler! Bu kürsüde birkaç defa tekrar ettim ki buradaki maksat borcu varsa mahsubettir. Borcu yoksa arzusuyla diğer bir arkadaşının borcuna mahsubettir. Bunu da istemiyorsa parasını alacaktır. Eğer maddei kanuniye bunu temin etmiyorsa - ta-

kas, mahsup veya nakden tediye - suretinde bir cümle ile ifade edersek maksat hâsıl olur. (Böyle iyi sesleri) Esasen maksadımız budur.

Sonra Musa Kâzım Efendi Hazretleri buyurdular ki: Zenginlerin borcu vardır. Fakirler borçlarını vermişlerdir. Bendeniz kayda istinaden cevabolarak arz ediyorum ki bugün en yüksek tahsilâtımız yüzde kırkı, kırkbeşi geçmemiştir ve hattâ kendilerinin dairei intihabiyeleri olan Konya'da dahi tamamen vergileri tahsil etmiş bir vaziyette değilim. Belki birinci altı aylık taksitleri kısmen tahsil edilmiştir. Köylünün borcu vardır, mahsubunu yapabiliriz. Borcu varken mahsup muamelesi yapılmak zaruridir. Borcu yoksa, parasını ister ve alır. Buraya «borcu yoksa nakden verilir» suretinde bir cümle ilâve ederiz. Maksadımız budur. Sonra yine buyurdular ki: Bilâ vasıta vergiler de mahsubedilecek. Bilâ vasıta vergiler musakkafattır, ağnamdır. Rica ederim, onu bize bıraksınlar, biz onu bütçe lisaniyle arz ediyoruz. Bütçede, Aşar Vergisi bilâvasıta vergilere dâhildir ve birçok rüsuma bilâvasıta vergi denilir. Bu bir kısmı mahsustur. Bunun haricinde kalanlar harçlar, inhisarlar ve gümrüklerdir. Bilâvasıta rüsüm ve tekâlif deyince, bütçenin birinci kısmı tamamen dâhildir. Vergilerin en büyüğü olan Aşar Vergisi dahi bilâvasıta vergiler meyanındadır. Buyurdular ki havale noksandır, verilen havale bir memleketin matlubuna kifayet edecek derecede değildir. Malmemurları havale kalmadı diyorlar. Pek tabiidir efendim. 6,5 milyonluk tekâlifi millîye mazbatalarına karşı üç milyon liralık tahsisat verdiniz. Biz de havaleleri, her memleketin tahakkukuna göre yüzde 40 ve 50 verdik. Elbette havale kalmadı diyeceklerdir. İşte 6,5 milyon liranın mütebakisini şimdi istiyoruz. Fakat rica ederim derhatır buyurunuz ki, tekâlifi millîye tatbik edildikten sonra, bunun takribî olsun bir hesabını anlamak için Meclisi Âli günlerce, haftalarca müzakere yapmıştır ve binnetice uzun bir tetkikat neticesinde takribî olmak üzere 1338 senesinde altı buçuk milyon lira olarak bir tahakkuk arz edebildik. Binaenaleyh o vakit kıta kumandanları ve muhtelif heyetler tarafından Sakarya Muharebesi esnasında ne gibi şerait altında alındığı malûm olan bu tekâlifi millîyenin muntazam vergiler gibi kayda müsteni ve mü-

tehakkak bir vergi olmadığını derhatır buyurarak, böyle havale noksan gitti fazla kaldı, köylü geldi, havalesini almadı gibi halâtı bendeniz pek tabîi ve zarurî görürüm. Bir kere tahakkukuna göre tahsisat almadık. Havaleler noksan verildi. İkincisi, birçok yerler tahakkuklarını birinci tahsisatı aldıktan sonra ikmal edebildiler. Bunları, havale noksanlarını muamele itibariyle zarurî ve tabîi görsünler. Binaenaleyh maddenin kabulü hesabının tasfiyesi, kayıtların kapatılması, halkın matlubunu alması itibariyle lâzım ve faydalıdır. Fakat borcu olmıyan ve alacağını başkasının borcuna da mahsubunu kabul etmiyen bir adamın alacağını nakden istemesi hakkı kanunisidir. Eğer bunu kanun ifade etmiyorsa «veya nakden» kelimesini ilâve ederek bunu ıslah ederiz, mesele biter. Eğer birinci kanundaki kayıt gibi, mahsup muamelesi behemahâl yalnız kendi borcuna mahsus kalacak dersiniz onu da siz bilirsiniz. Fakat her halde zannediyorum ki köylere verilmiş bir müsaadeyi şehirlerden esingemek muvafık olamaz.

SADİK B. (Karahisarı Sahib) — Efendim! Müsaade ederseniz maddenin son fıkrasını okuyacağım:

«İşbu tahsisatın senei haliye zarfında sarf edilemiyen miktarı 1340 senei Maliyesinde dahi sarf edilebilir» Kanunlarda «edilebilir» kelimesini ben, kaydı ihtiyati olarak görüyorum. Burada hüküm ve mutlakiyet ifade edebilmek için «sarf edilebilir» kelimesi kifayet etmez. Her halde bu (edilebilir) kelimesi yerine mutlakiyet ifade eden (sarf edilir) tâbiri konsun.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Pekâlâ! (Sarf edilir) Densin. Muvazenei Maliye de...

İSMET B. (Çorum) — Efendim bendeniz 12 Nisan 1338 tarihli Mahsup Kanununu en çok takibeden bir arkadaşınız olduğum için bu madde ile o kanundaki madde arasındaki farkı arz edeceğim ve Maliye Vekili Beyefendinin izahatından bir noktayı dahi tashih etmek isterim. Hakikaten 12 Nisan 1338 tarihli Kanunla yapılan mahsup muamelesi mahdut bütçelere hasredildiğinden dolayı tekâlifi millîye mazbatalarının mübadele kıymetini tenkis etmiştir. Mahsup muamelesi yapmak müteassir tediye için para az, hemen gayrikabili tediye bir halde kalmıştı. Fakat Maliye Vekili Beyefendi bâzı tedabir ittihaz etmiştir. Kabili te-

diye olan kısmını âşara mahsubederek tediye edilemiyen kısmının da başabaş teminat olarak kabul edilmesini yani emvali gayrimenkule gibi haczedilmesini ve mahsup muamelesi yapabileceğini göstermiştir. Bundan çok büyük fayda hâsıl olmuştur. Bu madde mahsup muamelesini muayyen akraba ve şirket hasretmiyerek herkese, her ferde mahsubedebilmesini temin ettiği için tekâlifi milliye mazbatalarının kıymetini yükseltmiş ve iskonto meselesini tenkis etmiştir. Yani çok müfid bir şekildir. Köylünün boreu yok, şirket de tedarik edemez. Babasının, anasının borçlarını vermek usulünü de bilir. Fakat bugün bu kanun ona üç milyon tahsisat koymakla elinde mevcut mazbatanın kıymetini hemen kabili tediye bir hale koymuştur. Artık köylü bunu yüzde elli, yüzde yetmiş, yüzde doksana vermez. Çünkü tamamı kabili tediye. Tekâlifi milliye borçlarının esası altı buçuk milyon liradır. Üç milyon tahsisat evvelce verilmiş, üç milyon da şimdi veriliyor. Antik iskonto edecek bir ciheti yoktur. Fakat köylünün mahsup ve tediye muamelesini haksız kılacak bir maddeyi vaz'ederse, o vakit köylü onu bedava satar. Binaenaleyh arkadaşlarımız bu kırcılık ve saire hakkındaki şikâyeti bu madde ile bertaraf edilmiştir. Bir de birinci kanunun maddesindeki mahsup muamelesinin mahdudiyeti vardır. Çok sayıyı teşekkürdür ki encümen bu mahdudiyeti kaldırmış, âdeta tekâlifi milliye mazbatalarına kıymet vermiştir. Bundan dolayı bu madde çok müfittir. Bendeniz deminden söz istedim. Eğer müzakere kâfi görülse idi faydası sakatlanır diye korkuyordum.

Heyeti Celileniz kâfi görmediler. Mâruzata bulunmaya fırsat bildim. Tereddütmeye hacet yoktur. Mazbatadaki bu madde hâmillere bir kıymeti mütasaviye vermektir. Bu madde iskonto korkusunu kaldırmıştır. Yalnız Maliye Vekili Beyefendi tekâlifi milliye mazbatalarından zayi olanlara nüshai saniye verilmesinin imkânsızlığından bahsettiler. Bahsettikleri tekâlifi milliye mazbatasını değil, Harbi Umumimideki tekâlifi harbiye ve sair mazbatalarıdır. Çünkü tekâlifi milliye mazbataları tediye edilmiş değildir. Geçen sene 12 Nisan tarihli Kanunla ancak kabili tediye bir hale konmuştur. Bugünkü kanunla

bu tarzın sureti tediyesi hakkında vekâletin yapılmış olduğu talimat o kadar mazbuttur ki, gerek borçlu olduğu sandıkta gerekse teminat vereceği sandıkta yapılacak muamele bir istida ile yapılır. Mazbut kayıtlardan geçer. Zayi edilmiş mazbata sahibi sureti katiyede diğer bir sandıktan bu muameleyi yaptırmadan para alamaz. Yalnız Maliye Vekili Beyefendinin mahzuru daî olduğu noktadan ısrar ettiği şey Harbi Umumiye ait tekâlifi harbiye mazbatalarıdır.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Tekâlifi milliye mazbataları da Garbi - Anadolu'nun bâzı aksamına şâildir. Heyeti Vekile kararı ile yüz elli liraya kadar olan kısmını tediye ettik. Müdafaa-i Milliye bütçesinden mahsubettik.

İSMED B. (Devamla) — Müsaade buyurlursa Garbi - Anadolu'da tekâlifi milliye mevcut değildir. Sakarya'dan sonra istirdadedilen mahaller varsa mahalleri muayyendir. Maliye Vekili Beyefendi eğer böyle gayrimuntazam bir surette mazbata ibraz edenlere Heyeti Vekile kararını infaz etmiş para vermiş ise mahallini bilmektedir. Binaenaleyh tekâlifi milliye mazbataların muayyen bâzı mahallerden gayri yerlerde vukua geldiğini katiyen bilmiyorum ve yoktur. Vâkı dahi olsa bugünkü tediye usulüne göre sureti katiyede mükerrer tediye imkânı mevcut değildir. Bunda suubet göstermeye lüzum yoktur. Bunda adaletsizlik vardır. Mazbatasını kaybedebilir. Halkımızı biliyorsunuz o kadar alâkadar değildir. Bunda mahzur vardır. Bunların mazbatalarının kayıtları da mevcud olduğu halde vermeyiz demek diğer taraftan elinde mazbatasını bulanlara tediye yatta bulunmak, diğerlerine de zayi etmişsin, tediye edemeyiz demek katiyen doğru olamaz. Muvazene-i Maliye Encümeninde bu bapta bir takrir veya bir tezkere mevcuttur. Çok rica ederiz, bu tezkereyi süratle intacetsin, bu tahsisattan mazbataları zayi olanlar da istifade etsinler. Böyle mahzur vardır diye zayi mazbataların nüshai saniyelerinin verilmemesi adaletsizlik olur. Bunun için madde gayet mukayyettir. Maddeyi tadilâtsiz kabul etmek birçok arkadaşların korktukları iskonto ve saireyi tenkis eder.

REİS — Efendim onbeş dakika teneffüs etmek üzere celseyi tatil ediyoruz.

Hitamı Celse; saat : 4,05

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 4,35

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KÂTIPLER : Vasıf Bey (Saruhan), Ragıb Bey (Zonguldak)

REİS — Efendim celseyi açıyorum. Söz sırası Süleyman Sırrı Beyindir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim bu madde iki fıkrayı ihtiva ediyor. Birinci fıkrasında hakkın, Hükümette olan 1336, 1337, 1338 seneleri matluplarını, Hazinesinin halkta olan alacağı ile 1339 senesi nihayetine kadar mahsubu kabul ediliyor. İkinci fıkrasında da bu düyuna tahsis edilmek üzere (3) milyon lira kadar bir para veriliyor. Bu paranın 1339 senesinde mahsubedilmeyen miktarını, yani bakiye tahsisatı 1340 senesine devrediyor. Fakat hakkın elindeki bu üç senelik mazabatı 1339 senesi nihayetine kadar kabul ediyor. Meselâ: 1339 senesi nihayetine kadar mahsubu yapıldı da şayet memleketinde bulunmamış veyahut haricte bulunması yüzünden elinde, mazbatası kalmış ise her ne kadar 1340 senesi zarfında, sarf edilecek tahsisat varsa bile, mahsup muamelesinin müddeti 1339 hitam bulunduğu için, o mazbata elinde kalıyor. Binaenaleyh bendeniz, bu kanunun bu maddesinin birinci fıkrasındaki, «Vesaiti nakliyei berriye ve bahniye de dâhil olduğu halde 1340 senesine, yani 1339 senesi nihayetine kadar olan cümlesi arasındaki 1339 senesi tâbirinin 1340 senesi», şeklinde yazılmasını ve şu suretle elde kalan mazbatanın 1340 senesine devredilen tahsisatla mahsubuna imkân bırakılmasını teklif ediyorum ve bu hususta da bir takrîr verdim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Reis Bey! Müsaade buyurulursa cevap vereyim: Efendim! Tahsisatın 1340 senesine devri 1339 senesi nihayetine kadar olan matlubatı hazineyle 1340 senesinde dahi matlubatı halk ile mahsubunu temin etmek içindir. Fakat 1340 senesinin varidatıyla dahi takas, mahsup muamelesi icra edilir diye tediyesi cihetine gitmiyoruz. Çünkü bedelini 1340 senesi varidatı ile tediyeye edeceğiz ve 1339 senesinin

bütçesinde ve tahsisatı umumiyesi meyanında bu tahsisatı almış oluyoruz. Henüz dâhil olmadığımız 1340 senesini muamele umumiyesi üzerine takas ve mahsup muamelesi veya sarf muamelesi bütçenin müzakeresinden evvel bir kayıt ilâve etmek suretiyle icra edilirse bu katıyen caiz olamaz. Bir kere mahsup muamelesi yapılır. Fakat 1339 senesi matlubatı Hazine ile de bin üç yüz kırk senesinde dahi mahsubedilir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Mahsup muamelesini arz ettim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim, mahsup muamelesi ibaresi doğrudur. İfade tamamdır. Biz bunu 1340 senesine ithal edersek henüz dâhil olmadığımız 1340 senesinin varidatı ile de mahsubetmek lâzımgelir ki, ona da lüzum yoktur. Üst tarafını nakden tediyeye edeceğiz, diyoruz ki, bu üç milyon lirayı da 1339 un varidatı umumiyesinden tefrik etmiş oluyoruz. Binaenaleyh madde doğrudur. Eğer bin üç yüz kırk senesinin varidatı ile de takas ve mahsubedeceğiz dersek henüz hülûl etmiyen bir senenin varidatının şimdiden sarfını temin etmiş oluruz ki bu, müstakbel bütçemizi altüst edecek ve gayet sakat, bütçe esasatı ile kabili telif olmayacak bir şekildir. Bunun bin üç yüz kırk senesinde mahsubu caiz demek, 1339 nihayetine kadar her hangi seneden boreu varsa mahsup muamelesine devam edeniz demektir. Biz buraya üst tarafını tediyeye edeceğiz fıkrasını da ilâve ediyoruz. O da 1339 varidatıyla karşılaşmış oluyoruz. Yine bin üç yüz kırk senesinde dahi nakden tediyeye devam ederiz. Fakat bu 1339 senesinde alınan tahsisat ile bakiyeyi tediyeye devale ederiz.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Bu Muvazenei Umumiyeye aittir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Binaenaleyh, S. Sırrı Beyin beyanatı

varit değildir. Eğer bu şekilde madde tağyir edilirse arz ettiğim gibi henüz müzakere etmediğimiz, kabul etmediğimiz bir senenin bütçesi üzerinde varidat üzerine şimdiden masraf kabul etmek gayet sakat bir şey olur.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Beyefendi! 1336, 1337, 1338 senelerinde elde mevcut mazbatalar var. Bu mazbatalar, verilen üç milyon tahsisatla 1339 senesi nihayetine kadar mahsubedilecektir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüştane) — Değil efendim, dikkat buyurunuz. 1339 senesi nihayetine kadar bilûmum matbuatı Hazineyle bu 1339 senesi varidatının tahakkuk ettiği seneleri gösteriyor. O da 1336 dan 1339 nihayetine kadardır deniliyor. Bin üç yüz kırk senesi varidatına mahsubedilmez.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Maksadım bin üç yüz kırk senesi varidatı değildir efendim. Sizin vermiş olduğunuz (3) milyon lira tahsisat bin üç yüz kırk senesine devredilecek. Şimdi bendenizin elimde bir mazbata var.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Bu muamele ile yine bin üç yüz kırk senesinde mahsubedilir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Arz etmek istediğim işte budur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Eğer zatiâliniz söylemiş olduğunuz şekilde buraya «1340» senesini koyarsak o vakit daha henüz gelmiyen senenin varidatını da buraya koymuş oluruz. Gelmiyen senenin varidatını da şimdilik mahsubediyoruz. Bu doğru olamaz. Dikkat buyurunuz! 1339 senesinin nihayetine kadar bilûmum matlubat ile takas ve mahsup muamelesi iera edilir. Aşağıda bu tediye ve mahsup muamelesine devam olunur diyor. Fakat yine 1339 senesi nihayetine kadar olan matlubatı Hazineyle takas ve mahsubolunur. (Gürültüler, kâfi sesleri)

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — 1339 senesi nihayetine kadar mahsubedileceği musarrahtır. Bir defa da nakden verileceği musarrah, diğer taraftan nakden verileceğini muterif o halde hiçbir mahzur yoktur. Yoksa nispeti ile senesine varidat üzerinden şimdiden bir kayıt ilâve ediyor. O halde hiçbir mahzur yoktur. 1340 senesindeki varidat üzerinden şimdiden bir kayıt ilâve ediliyor. O halde hiçbir mahzur yoktur. 1340

senesindeki varidat üzerinden şimdiden tasarruf edileceği anlaşılıyor. Fakat 1340 senesindeki varidat ile tasarrufun hiç münasebeti yoktur.

1340 senesi varidatı üzerine şimdiden tasarrufun mazarratı nedir? Şimdi ya mahsubedilecek veya nakden verilecektir. Nakden verilecek veya mahsuben tediye edilecek bir deynin 1339 senesi Şubat gayesine kadar hasır ve temdidinde fayda ve hikmet nedir? Daha vâsi bir surette muameleyi uzatmakta mâna nedir? Mademki verilecek bir paradır, mahsup yapılmadan nakden verilecektir. 1340 senesinde verilmesindeki bütçe itibariyle mazarratı nedir?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Efendim! 1340 senesinin varidatı üzerine mahsup muamelesi, tediye muamelesi 1339 senesinin tahsisatı ile halledilemez. O vakit bütçe yoktur, malî intizam yoktur. Bir seneye maksur olan bütçe ahkâmı seneden seneye teselsül eder ki, bu doğru değildir. İkincisi, 1339 senesi demekten maksadımız, 1339 senesi varidat ve masarifatı içindeyiz, 1339 senesinin varidat ve masarifatından bahsediyoruz. Bu 1339 senesi nihayetine kadar matlubatı Hazineyle takas ve mahsubederiz diyoruz. Üst tarafı yine 1339 senesine kadardır. Bu 1339 senesinde «3» milyon lira dâhildir. Tediye edeceğimiz. Fakat bu mahsup muamelesi 1339 senesinde hitama ermez de 1340 senesine intikal ederse o vakit lâzımgelir ki: Bütçe noktaî nazarından 1340 senesi için bu tahsisat mevkuf kalsın. Yeniden tahsisat istiyelim yeniden tahakkuk yaptıralım. Ne miktar tediye edilmiştir, ne miktar kalmıştır? Bunu hesabedelim, Meclise getirelim ve diyelim ki, iki milyon, üç milyon lira daha tahsisat lâzımdır. Çünkü 1339 senesinin nihayetini alamadık. Malûmuâlileri alınan tahsisatlarından sene nihayetine kadar sarfı tahakkuk eden kısım sarf edilir. Sarfı tahakkuk edip de tediye edilmeyen kısım devrei mütemmimede Nisan nihayetine kadar tediyeye devam olunur. Nisan nihayeti geldikten sonra artık o tahsisattan ne kalmışsa onlar üzerine sarfiyat muamelesi yapılmaz. Bütçe ve Usulü Muhasebei Umumiye Kanunu bunu menetmiştir. Nisandan sonra sarfiyat ne kadar kalırsa kalsın hattâ boş da kalsa biz yine tediye edemeyiz. Meclisi Âlice yeni tahsisat hakkında yeni kanun kabul edilmedikçe muameleye devam edemeyeceğiz. Efendim bu fıkrada 1340 senesinde dahi devam olunur demekten maksadımız bu tahsisatın eğer bu sene nihaye-

tinde arkasını alamazsak tekrar Meclisi Âliden tahsisat istememek için bunu bir sene de tediye etmek ve tahsisat istemeye lüzum kalmaksızın bu muameleyi hitama erdirmektir. Maksat budur. Yani bir seneye maksur olan bütçe ahkâmını bu işte bin üç yüz kırk senesine devretmektir. Fakat 1340 senesinin bütçesine şimdiden teşmil etmek bütçe esasatını alt üst etmek demektir.

REİS — Efendim müzakerenin kifayeti hakkında takrirler var. Evvelâ müzakerenin kifayetini reyî âlinize vaz'edeceğim. Müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen el kaldırsın... Müzakere kâfi görülmüştür.

Takrirleri okumaya başlamazdan evvel Muvazenei Maliye Encümeninin yedinci maddede bir tadili var. Onu arz edeceğim. Maddenin yedinci satırının ortasında takas ve mahsup sözünden sonra...

BİR MEBUS — İlâveden evvel encümene iade teklifi vardır. Lütfen reye koyunuz!

REİS — Müsaade buyurunuz, evvelâ yazalım sonra... Lütfen yazınız.

(Takas ve mahsup ve borcu bulunmayanlara nakden iade edilir.) Yani madde aslıya bu şekilde oluyor. Anlaşıldı mı efendim?

AHMET SÜREYYA B. (Karesi) — Buna dair bir takrir vardır, okunsun.

REİS — Efendim birçok takrir vardır. Müsaade ederseniz sırasıyla okuyacağız.

HALİS TURGUT B. (Sivas) — Benim takririme mahal kalmadı. Matlubolan nokta ilâve edilmiştir.

Riyaseti Celileye

Avans Kanununun yedinci maddesi hakkında mühim ve muhtelif ve nazarı dikkâte alınmaya şayeste teklifat dermeyan edilmiş olup müstaceliyeti derkâr olan kanunu mezkûrun teahhuruna mahal kalmamak üzere madde mezkûrenin Muvazenei Maliye Encümenince bittetik müstakil bir lâyiha halinde Meclisi Âliye arz edilmek üzere Avans Kanunundan tayyını teklif ederim.

30 Eylül 1339

İsparta Mebusu

Mükerrem

Riyaseti Celileye

Tekâlifi Millîye ve saireden matlubatı olan ashabı matlubun kendi düyunu olmadığı takdir-

de, senetleri muhteviyatının nakden kendilerine tesviyesi esasının kabulünü teklif ederim.

Eskişehir Mebusu

Abdullah Azmi

ABDULLAH AZMÎ Ef. (Eskişehir) — Efendim! Bendeniz takriri geri alıyorum.

REİS — Geri mi alıyorsunuz? Muvazenei Maliye Encümeni kabul etmiştir. Geri almaya lüzum yok.

Riyaseti Celileye

Yedinci maddedeki takas ve mahsubedenlerden sonra (Ve borcu olmayanlara nakden ita edilir.) kaydının ilâvesini teklif eylerim.

Karahisar

Musa Kâzım

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Madde aslı ve umumiyeti itibariyle muvafıktır. Yalnız Maliye Vekili Beyin kabulü veçhile (Borcu olmayanların matlubatı nakden verilir.) ve son satırın nihayetinde (verilebilir) yerine (verilir) tarzında tadilini teklif eylerim.

Giresun Mebusu

Tahir

Riyaseti Celileye

Efradın ve gerek eşhası hükmiyenin tekâlifi millîye, harbiye, vesaiti nakliyyeden Hazine zimmetindeki matluplarına dair istihsal ettikleri esbabı sübutiyeden mâdud mazbatalar ashabı tarafından izaa edildiği takdirde asıllarına bil-müracaa muamelei mahsubiyenin icra edilmesini arz ve teklif eyleriz.

Konya Mebusu

Musa Kâzım

Eskişehir Mebusu

Emin

Riyaseti Celileye

Yedinci maddenin altıncı satırındaki (Bilûmum matlubatı) ibaresinden sonra zirdeki fıkranın ilâvesini teklif eylerim : (Ve memurın, mazulin ve mütekaidin ve bilûmum mensubini askeriyenin mütedahil matlubatı evlâtlarının üretti tedrisiyelerinden) takas ve mahsubedilir.

İstanbul

Ali Rıza

Riyaseti Celileye

Yedinci maddenin şekli tahririne nazaran efradın Hazinedeki alacağıın borcu ile takas ve mahsubu icra edileceği anlaşılıyor. Halbuki

Maliye Vekili Bey tarafından efradın, Hazineye borçları yoksa alacaklarını nakden dahi alabilecekleri ifade edilmiştir. Malmemurlarınca te reddüde mahal kalmamak üzere madde mezkûrenin nihayetine (Şu kadar ki Hazineye borcu bulunmayan ashâbı matlubun alacakları nakden tesviye edilir.) fıkrasının ilâvesini arz ve teklif ederiz.

Konya Mebusu
Musa Kâzım

Ankara Mebusu
İhsan

Riyaseti Celîleye

Yedinci maddeye, «Takas ve mahsubedilir.» cümlesinden sonra, «Borçları olmıyanlarla matlubatı nakten bizzat ashâbı matluba tesviye olunur.» fıkrasının ilâvesini teklif ederim.

Amasya
Esad

Riyaseti Celîleye

Yedinci maddenin birinci fıkrasının nihayetindeki, (Bilûmum matlubatı ile) cümlesinden sonra (Veya işbu efradın devir ve havale edecekleri eşhas matlubatı ile takas ve mahsubedilir. Hazineye borcu olmıyanların matlubatı talepleri takdirinde nakden tediyeye olunur.) cümlesinin ilâvesini talep ve teklif ederim.

Karasi
Ahmed Süreyya

Riyaseti Celîleye

1336, 1337, 1338 senelerine aît tekâlifî millîye ve harbiye, «ve kuvayı millîye tarafından vaziyed edilmiş eşya ve mevasî bedeli ve vesaiti nakliyei berrîye ve bahriye de dâhil olduğu halde ilâh...» suretinde tadilini teklif ederim.

Kayseri Mebusu
Sabit

Riyaseti Celîleye

Yedinci maddenin (Takas ve mahsup) cümlesinden sonra (Veya nakden tediyeye edilir.) cümlesinin ilâvesini teklif ederim.

Sivas Mebusu
Halıs Turgut

Riyaseti Celîleye

Yedinci madde ile takas ve mahsup muamelesi yaptırmak suretiyle yedindeki tekâlifî millîye ve harbiye mazbataları esmanını kapatamayan bilhassa köylülerin bu kabîl alacaklarının aynen Ziraat Bankalarından alabilmeleri suretiyle muhasebelerce malûm olan müşkülât dola-

yısıyla kayırcıların elinden kurtarılmalarını ve maddenin buna göre tadili için encümene üadesini teklif ederiz.

30.9.1339

Aksaray
Besim Atalay

Ordu Mebusu
İsmail

Giresun Mebusu

Musa Kâzım

Riyaseti Celîleye

Ashâbı matlubun borcu yoksa veya bir başka matlubatı Hazineyle mahsubunu talebetmiyorsa, nakden verileceğini ve maddede nakden tevdi hakkında bulunmayan sarahatin dercinde beis olmayacağını Maliye Vekili Muhteremi beyan ve kabul ediyorlar. O halde bilvasıta ve bilâvasıta tekâlif ile mahsubunda bir fark olmayacağından maddenin berveçhi ati tadilini teklif ederim.

MADDE 7. — 1339 senesi maliyesi nihayetine kadar olan müddete aît bilvasıta ve bilâvasıta tekâlif ile ukuttan efrat zimmetindeki matlubatı hazine, efradın 1336, 1337, 1338 senelerine aît tekâlifî millîye ve harbiye bu vesaiti nakliyei berrîye ve bahriye de dâhil olduğu halde 1339 senesi nihayetine kadar bilûmum matlubatı ile takas ve mahsubedilir ve Hazineye bu kabîl düyunu olmıyanların matlubatı nakden verilir. Eşhası hükmiyenin aynı şerait dâhilindeki matlubatı ancak kendi zimmetleri ile mahsubolunur.

Bolu
Şükrü

Riyaseti Celîleye

12 Nisan 1339 Kanunu nazarda tutularak kırıcılığın önünü alacak surette 7 nci maddenin tadili için maddenin Murvazenei Maliye Encümenine iadeten tevdiini teklif ederim.

30 Eylül 1339

İstanbul

Akçuraoğlu Yusuf

Riyaseti Celîleye

Yedinci madde iki fıkradır. Birincisi, Hazinein halk üzerindeki matlubu halkın 1336, 1337, 1338 senelerinden Hazineye olan alacakları ile 1339 senesi nihayetine kadar takas ve mahsubedileceğini mübeyyindir.

İkinci fıkrası ise bu mahsup için verilmiş olan üç milyon liranın 1339 senesi nihayetine kadar sarf ve mahsubedilemiyen miktarının

1340 senesinde dahi sarf edilebileceğini göstermektedir.

Şu halde: Birinci fıkra ile ikinci fıkra arasında bir mübâyenet vardır. Birinci fıkrada mahsup muamelesi 1339 senesi nihayetine kadar icra edilmek gibi bir müddetle tevkif edildiği ve ondan sonra mahsuba nihayet verileceği gösterildiği halde, ikinci fıkrada verilen tahsisattan 1339 senesi nihayetine kadar sarf edilemeyen bakıye miktarını 1340 senesi zarfında dahi sarf edileceği gösterilmektedir. Binaenaleyh tenakuzu vâkı ref ve hukuku milleti daha ziyade temin için maddenin ilk fıkrasında beşinci satır da dâhil olduğu halde terkibinden sonra gelen 1339 rakamı tayyedilerek yerine 1340 rakamının yazılmasını ve 1339 senesi nihayetine kadar mahsubedilmemiş olan mazabıtın 1340 senesine müdevver bakıye tahsisatla mahsubunun temini icrası lüzumunu teklif eylerim.

Yozgad Mebusu
Süleyman Sırrı

REİS — Efendim, okuduğumuz takrirlerden bir tanesi tay, diğer iki tanesi maddenin encümenine gönderilmesi, diğerleri de tadiline dâirdir. Binaenaleyh evvelen tay teklifini reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul buyunanlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Şimdi encümenine iade edilmesi hakkındaki teklifleri reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul buyunanlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Şimdi efendim tadil tekliflerinden Eskişehir Mebusu Abdullah Azmi Efendinin takririni encümenin tadili üzerine nazarı dikkate alınmış demektir. (Hepsi öyle sesleri) Sonra Karahisar Mebusu Musa Kâzım Beyin takririni nazarı dikkate alınmış demektir. Giresun Mebusu Tahir Beyin de takririni nazarı dikkate alınmış demektir. Konya Mebusu Kâzım Efendiyle Ankara Mebusu İhsan Beyin de takririni nazarı itibara alınmıştır, demektir. Yani encümenin tadili mahiyetindedir. Amasya Mebusu Esad Beyin takririni de bu mahiyettedir. Sonra Halis Turgut Beyin takririni de nazarı dikkate alınmış demektir. Çünkü encümenin tadiliyle bu takrirler nazarı dikkate alınmış demektir. Şimdi bundan başka tadil takrirleri vardır. Konya Mebusu Musa Kâzım Efendi, Eskişehir Mebusu Emin Beyin takririni başka mahiyettedir. Müsaade buyurursanız tekrar okuyalım.

(Takrirler tekrar okundu.)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Reis Bey! Bu mesele Muvazenei Maliye Encümenindedir. Hem müstakil bir meseledir. Âtiyen getireceğiz.

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Efendim bu meselenin kanuna şümulü yoktur. Yapılması lâzımgelen muamele yapılmıyor. Ve Hazine memurları bundan memnundur. Meclisin buna bir karar vermesini teklif ediyorum. Encümene de taallük etmiyor.

REİS — Efendim bendeniz bu maddede taallül görmüyorum. Müsaade ederseniz Muvazenei Maliye Encümenine havale edelim. (Encümen sesleri) Kavanini Maliye Encümenine havale ediyoruz. (Muvazenei Maliye Encümenine sesleri) O halde Muvazenei Maliye Encümenine havale ediyoruz.

Efendim İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin tadil teklifini tekrar okuyoruz.

(Tekrar okundu.)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim bu kanunla hiç münasebeti yok. İstanbul'un 1 Teşrinisani tarihinden evvelki hesabının tediye ve mahsubu için Meclisi Âliye ayrı bir kanun arz ettik. O da Kavanini Maliye Encümenindedir. Bu takririn ona münasebeti vardır. (Doğru sesleri)

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Tekâlifi Milliye mazbataları takas ve mahsubedilir de bir memurun alacağı maaş nasıl olur da takas yapılmıyor? Bunun mütedahil maaşı olur, çocuğunun mektep ücretini veremez, nasıl takas ve mahsup yapılmaz?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim! Tekâlifi Milliye değildir. Onlara tecil muamelesi yapılır. Mahsubu umumi kanunu çıkıncaya kadar tecil edilir. İstanbul idaresine ait hesabı Tekâlifi Milliye Kanunu ile halledemeyiz, onu başkaca hallederiz.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — O halde memur çocukları cahil kalacaklar demektir.

REİS — Maddeye münasebeti olmamakla beraber müsaade ederseniz buna taallük eden bir lâyiha kanuniye varmış. Tevhidilmek üzere Kavanini Maliye Encümenine gönderelim. (Munasip sesleri) Kabul edilmiştir efendim.

(Karesi Mebusu Ahmed Süreyya Beyin takririni tekrar okundu.)

AHMED SÜREYYA B. (Karesi) — Efendiler mevzuu münakaşa olan yedinci madde gayet mühimdir. Maliye Vekili Beyefendinin izahat ve mevaidiyle bundan kastedilen hüküm vâzih ve sarîh bir surette anlaşıldı. Yani şu madde ile demek istiyorlarmış ki; efrat yedinde bulunan ve Hazineden matlubat ifade eden mazbatalar muhteviyatı, kendilerinin deyinleriyle takas edileceği gibi, alelîtlak efradı sairenin düyunatına karşı takas edilmesi de caiz imiş ve Hazineye borcu olmıyanların matlupları, yani mazbatalarının ihtiva ettiği matlubat tediye olunacakmış. Bunu ifadelerinden anladım. Maddei asliyenin metni bu mânâyı katiyen ifade etmiyor. Böyle olduğunu kendileri, badelizah, ikrar ettiler ve borçları bulunmıyanlara nakden tediye edilir kaydını da koydular. Binaenaleyh bendenizin takririmle «ve Hazineye borcu olmıyanların talepleri takdirinde matlubatı nakden tediye olunur.» fıkrası kabul edilmiş demektir. Ancak ondan evvel bir şey daha düşünüyorum. Kendi izahatlarına nazaran mesele üç asla teferru ediyor. Kendi borcunu ödiyebilmek, âharın borcunu ödiyebilmek ve badettalep Hazineden kendisine para verilebilmek, Maddei asliyenin fıkrai asliyesiyle şu üç asıl kastediliyor. Halbuki şimdi kabul ettikleri fıkra ile iki asıl kabul edilmiş oluyor. Zira maddede ne diyoruz? Ve madde ne hale geliyor. Yukarısını okuyorum...

ALİ RIZA B. (Istanbul) — Elmâna fibat-nişşair...

AHMED SÜREYYA B. (Devamla) — (1338 senesi nihayetine kadar bilûmum matlubatı ile veya işbu efradın devir ve havale edecekleri eşhas matlubatı ile takas ve mahsup ve borcu bulunmıyanlara nakden ita edilir.) binaenaleyh bilûmum ashâbı matlubun matlubatı ile takas ve mahsup yapılır, deyne takas yapılır. Bendenizin ilâvesini talebettiğim şey, bu fıkra ile temin edilebilir mi? Yani «Veya işbu eşhas matlubatı ile» tâbiri kendisinden gayrısına tediye sine delâlet eder mi, etmez mi? (Doğru sesleri) Takas icra edileceğine delâlet eder mi?, etmez. Binaenaleyh takririmin aynen kabul edilmesini ve üç aslın - ki esasen tanzim edilmiş, tevzi edilmiş, tesbit edilmiştir - mümkün kılınmasını rica ederim.

REİS — Efendim! Ahmed Süreyya Beyin izahatından sonra, takririni reyinize vaz'edece-

ğim. Nazarı itibara alanlar lûtfen el kaldırsın. (Kabul sesleri) nazarı dikkate alınmıştır. Binaenaleyh buna göre encümen maddeyi tesbidet-sin. Ali Rıza Beyin takririni okuyoruz :

Riyaseti Celileye

Yedinci maddenin altıncı satırındaki (Takas ve mahsubedilir) fıkrasından evvel (12 Nisan 1339 tarihli Mahsup Kanununun birinci maddesindeki sarahat dâhilinde) fıkrasının ilâvesini teklif eylerim.

Istanbul
Ali Rıza

REİS — Efendim bu takririni nazarı itibara alanlar lûtfen el kaldırsın. Nazarı dikkate alınmamıştır. Bolu Mebusu Şükrü Beyin takririni okuyoruz.

(Bolu Mebusu Şükrü Beyin takririni tekrar okundu)

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Paşam takririmi izah edeyim. (Anlaşıldı sesleri) Efendim şimdi âşar da aynı ehemmiyettedir. Madem ki âşar da bilâvasıta vergiler içinde dâhildir; binaenaleyh bu âşarı da, bilvasıta vergileri de bu işin içinde kabul etmekte ne mahzur vardır? Hiç mahzur yoktur. Madem ki nakden tediye edilecek, madem ki ashâbı matlubatın kabul edileceği sarahati vardır; o halde Bilvasıta Vergilerden takas kabul edilir. Madem ki nakden tediye esası kabul edilmiştir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşhane) Efendim! Bilâvasıta Vergilerle takas ve mahsubu kabul ediyoruz. Borcu yoksa, başkasının borcuna da havale etmiyorsa nakden parasını istiyecektir. Fakat Beyefendi buyuruyor ki Bilvasıta Rüsüm ve tekâlife de mahsubedelim. Yani Ankara maliyesine beş bin lira borcu olan bir tüccar senedini koynuna koysun, İstanbul'a gitsin, gümrüklere mahsubetdirsin, buradaki borcu da kalsın. Bu, olamaz. Yani bilvasıta cibayet edilen Rüsüm ve tekâlife mahsub muamelesi yapılamaz. (Doğru sesleri) Ya borcu vardır, mahsubedilir veya parasını alır. Binaenaleyh bu sakattır, kabul edilemez...

REİS — Efendim Şükrü Beyin takririni nazarı dikkate alanlar lûtfen el kaldırsın.. (Ret, ret sesleri) Nazarı dikkate alınmamıştır. Efendim Bozok Mebusu Süleyman Sırrı Beyin takririni tekrar okuyoruz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Paşa Hazretleri! Maliye Vekili Beyin izahatı üzerine

maksat anlaşıldı. Bendeniz vazgeçiyorum.

REİS — Artık reye konulmasına hacet kalmamıştır.

Efendim Ahmed Süreyya Beyin nazarı dikkate alınan takrirî veçhile madde encümence tesbit edilmiştir. Onu okuyacağız.

MÜKERREM B. (İsparta) — Nasıl olur, ne vakit gitti, tesbit edildi?

REİS — Efendim malûmuâliniz encümen beş âza ile karar verebilir. Binaenaleyh Encümen Reisi burada, Mazbata Muharriri de, Kâtip de burada, âzalar da vardır. Şimdi efendim muaddel yedinci maddeyi okuyoruz :

MADDE 7. — 1339 senesi maliyesi nihayetine kadar olan müddete ait bilâvasıta tekâlif ile ukutan efrat zimmetindeki Matlubatı Hazine efradın 1336 - 1337 - 1338 senelerine ait tekâlifi milliye ve harbiye ve vesaiti nakliyei herriye ve bahriye de dâhil olduğu halde 1339 senesi nihayetine kadar bilûmum matlubatı ile veya işbu efradın devir ve havale edecekleri eşhas matlubatı ile takas ve mahsup ve borcu bulunmayanlara nakden ita edilir. Eşhası hükmüyenin aynı şerait dâhilindeki matlubatı ancak kendi zimmetiyle mahsubolunur. Bu husus için 12 Nisan 1339 tarihli ve 328 numaralı Kanunla diyyunu umumiyenin 1339 bütçesinde açılan faslı mahsusa üç milyon lira tahsisatı munzamına ilâve edilmiştir. İşbu tahsisatın senesi haliyle zarfında sarf edilemeyen miktarı 1340 senesi maliyesinde dahi sarf edilir.

REİS — Efendim tadil edilen şekil aynen budur. Reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Efendim! Sekizinci maddeyi okuyoruz:

MADDE 8. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülieradır.

REİS — Efendim sekizinci maddeyi aynen kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Sekizinci madde aynen kabul edilmiştir efendim. Dokuzuncu maddeyi okuyoruz.

MADDE 9. — İşbu kanunun icrâyı ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Efendim! Dokuzuncu maddeyi aynen kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Dokuzuncu madde aynen kabul edilmiştir efendim.

Efendim! Şimdi bir takrir var. Kanunun heyeti umumiyesi reye konmazdan evvel okuyacağız.

Riyaseti Celileye

Memleketimizin hazain ve menabii serveti ve

kuvayı tabiiyesi ilmi ve fenni bir surette malûm olmaması yüzünden iktisadî harekâtımız matlup veçhile gidemiyor. Mukadderatı yediemanetlerinde olan Millet Meclisi ve Hükümeti, evlâdı vatani asri bir mâna ve mahiyette ve bütün şümüliyle bil-melidir. Bu maksadın temini ise erbabı ihtisasın memleketi baştanbaşa tetkik etmesiyle kabildir. Hükümet terakkiyatı müstakbelemizi esaslı bir surette temin edecek bu hatveyi atabilmek için Avrupa'dan derhal mütahassıslar getirtmeli ve dört, beş mıntakaya birden tevzii ile memleketimizi bir an evvel meçhulden malûma kalbetmeli ve sahayı mesaiyi bildirmelidir. Bunun şimdiden Hükümetin programındaki mütahassıslar celbi va'dinin ne zaman, ne dereceye kadar ve ne şekilde kuvveden fiile çıkarılmak istendiğini avans lâyihasının heyeti umumiyesinin reye vaz'ı sırasında istifsarını arz ve teklif eylerim.

İzmir Mebusu
Rahmi

(Bravo sesleri.)

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Bravo değil.

REİS — Efendim bu takrir bendenizce bir temenni mahiyetindedir. Müsaade ederseniz bunu Heyeti Vekileye havale edelim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşan) — Efendim bu takrirî Heyeti Vekileye tevdi buyurunuz da buna müstakilen Meclisi Âlinizde mâruzatta bulunalım. Çünkü muhtelif şua-batı alâkadar eder. (Doğru sesleri.)

REİS — Şu halde Heyeti Vekileye havale ediyoruz efendim. (Müddetini tâyin etsinler, sesleri.)

Şimdi efendim kanunu tâyini esamî suretiyle reyi âlilerine vaz'ediyorum. Lûtfen reylerinizi istimal buyurunuz. Kanunu kabul edenler beyaz, etmiyenler kırmızı rey verecektir. (Âra istimal edildi.)

Reylerini istimal buyumıyan zevat varsa lûtfen istimal buyursun. İstihsalı âra hitam bulunmuştur. Neticei ârayı arz edeyim. Reye iştirak edenlerin adedi 158 dir, muamele tamamdır. Binaenaleyh 1339 senesi ikinci altı aylık Tahsisat Kanunu 156 rey ile kabul edilmiş, iki rey de muhalif vardır.

Efendim Salı günü öğleden sonra içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 5,20

(Kabul edenler)

Ekrem B. (Lâzistan), Ali Saib B. (Kozan), Süleyman Sudi B. (Bayezid), Mehmed Emin B. (Karahisarı Şarki), Âsaf B. (Hakkâri), Mükerrrem B. (Kütahya), Musa Kâzım Ef. (Konya), Reşad B. (Saruhan), Ali Fethi B. (İstanbul), Recai B. (Ordu), İhsan B. (Ankara), İsmail B. (Karahisarı Şarki), Arif B. (Eskişehir), Ata B. (Niğde), Ferid B. (Çorum), Mahmud Nedim B. (Malatya), Süleyman Necmi B. (Canik), Rüşdü Pş. (Erzurum), Hüsrev B. (Urfa), Cevdet İzrab B. (Kütahya), Mustafa Abdülhalik B. (Kângırı), Ruşen Eşref B. (Karahisarı Sahib), Faik B. (Tekirdağ), Hafız Şahin Ef. (Gazianteb), Dr. Rıza Nur B. (Sinob), Nebizade Hamdi B. (Trabzon), Haydar Rüşdü B. (Denizli), Dr. Halid B. (Kayseri), Mazhar Müfid B. (Hakkâri), Zeki B. (Gümüşane), Ahmed Muhtar B. (Trabzon), Yusuf Ziya B. (Zonguldak), Vâsıf B. (Saruhan), Abdülkadir B. (Maraş), İbrahim B. (Ertuğrul), Besim Atalay B. (Aksaray), Faik B. (Ordu), Nuh Naci B. (Kayseri), Hamdi B. (Ordu), Resul B. (Bitlis), Hacı Mehmed Ef. (Maraş), Hüseyin Bâki B. (Burdur), Tevfik Fikret B. (Konya), Abdülgani B. (Mardin), Mahmud B. (Siird), Ali B. (Lâzistan), Refet B. (Bursa), Ali Cenani B. (Gazianteb), İbrahim B. (İzmit), Fuad B. (Lâzistan), Abdullah Azmi Ef. (Eskişehir), Yunus Nadi B. (Menteşe), Rahmi B. (İzmir), Cevad Abbas B. (Bolu), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Faik B. (Ordu), İsmet B. (Çorum), Hüseyin B. (Elâziz), Tahsin B. (Aydın), Rahmi B. (Trabzon), Şükrü B. (Bolu), Süleyman Sırrı B. (Bozok), Mahmud Celâl B. (İzmir), Ahmed Remzi B. (Gazianteb), Halil B. (Ordu), Muhiddin B. (Elâziz), Ali B. (Karahisarı Sahib), Ahmed Süreyya B. (Karesi), Cemil B. (Tekirdağ), Nazmi B. (Hakkâri), Ömer Ef. (Kars), Şevket Ef. (Giresun), Haydar Adil B. (Karesi), Tunalı Hilmi B. (Zonguldak), Cavid Pş. (Canik), Şefik B. (Bayezid), Talâd B. (Kângırı),

Fuad B. (Konya), Cudi Pş. (Siverek), Samih Rifat B. (Çanakkale), Talâd B. (Ardahan), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Besim B. (Mersin), Ziya B. (Erzurum), Ali Şadi B. (Kozan), Ali Şuuri B. (Balıkesir), Münir B. (Çorum), Hamdi B. (İstanbul), Halil B. (Ertuğrul), İsmail B. (Ordu), Emin Cemal B. (Ordu), Veysel Rıza B. (Gümüşane), Münir Hüsrev B. (Erzurum), Hakkı Tarık B. (Giresun), Ebubekir Hazım B. (Niğde), Musa Kâzım B. (Giresun), Vehbi B. (Karesi), Abdullah B. (Trabzon), Musa Kâzım B. (Karahisarı Sahib), Ağaoglu Ahmed B. (Kars), Halid B. (Kastamonu), Raif Ef. (Erzurum), Tahir Ef. (Giresun), Mehmed B. (Karesi), Sadık B. (Karahisarı Sahib), Eyub Sabri Ef. (Konya), İsmail Canbulat B. (İstanbul), Osman Niyazi B. (Karesi), Hasan Fehmi B. (Kastamonu), Kâzım Hüsnü B. (Konya), Ragıb B. (Zonguldak), Galib B. (Niğde), Necib Ali B. (Denizli), Mustafa Ef. (Konya), Mehmed Sabri B. (Saruhan), Esad B. (Lâzistan), Hasan Fehmi B. (Gümüşane), Mustafa B. (Elâziz), Ali Fuad Pş. (Ankara), Safvet B. (İzmit), Münib B. (Van), Talât B. (Canik), Hakkı B. (Van), Ahmed Ferid B. (Kütahya), Mustafa B. (Tokad), Esad B. (Amasya), Ali Rıza Ef. (Amasya), İzzed Ulvi B. (Karahisarı Sahib), Cazim Ef. (Erzurum), Emin B. (Eskişehir), Yahya Kemal B. (Urfa), Murad B. (Antalya), Süleyman Sırrı Ef. (Trabzon), Osman Kadri B. (Muş), Salih B. (Bozok), Mustafa Necati B. (İzmir), Mehmed B. (Çanakkale), Receb B. (Kütahya), Emin B. (Tokad), Halil B. (Zonguldak), Ziya Gökâlp B. (Diyarbakir), Hilmi B. (Ankara), Ahmed Hilmi B. (Kayseri), Dr. Fikret B. (Ertuğrul), İhsan B. (Ergani), Halis Turgut B. (Sivas), Mustafa Fehmi Ef. (Bursa), Halet B. (Erzurum), Refik B. (Konya), Feridun Fikri B. (Dersim), Mahub Ef. (Kırşehir), Kâzım B. (Ergani), Mustafa B. (Konya), Ömer Şevki B. (Sivas),

(Reddedenler)

Sabit B. (Kayseri), Ali Rıza B. (İstanbul),

İçtimai Âti Ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası
2. — Evrakı varide
3. — Müzakere edilecek mevad
 1. — Posta kanun lâyihası
 2. — Aydın, Ödemiş, Afyon, İsparta ve halisinde İdarei Örfiye ilân edildiğine dair İera Vekilleri Riyaseti tezkeresi ve Dahiliye Encümeni mazbatası
 3. — İzalei Şekâvet kanun lâyihası ve Dahiliye ve Adliye Encümenleri mazbataları
 4. — Kambiyo kanun lâyihası
 5. — Teşrinisâni tarihinin İdi Millî addi hakkındaki teklifler
 6. — Süiistimalden maznun Binbaşı Lûtfi Efendi hakkındaki İera Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası
 7. — Mütareke bidayetinde vatanın emri müdafası maksadiyle ika edilen ceraim hakkında kanun lâyihası
 8. — Birinci devrede mebus bulunan zâbitanın taziyetleri hakkındaki tezkerelere dair Müdafaa-i Milliye Encümeni mazbatası ve teklifi kanunisi
 9. — Evkafı mülhaka fazlalarından alınmakta olan malimaktuun ilgasına dair lâyiha ve Şer'îye Encümeni mazbatası
 10. — Memurini saire misillû idarei hususiye memurları ile mazulîn ve mütekaidîn evlâtlarının mektep ücretleri hakkında bir karar ittihazına dair Urfa Mebusu Şeyh Safvet Efendinin tavrı
 11. — Takdirname ile usulü taltif hakkındaki Kanunun tefsirine ait Müdafaa-i Milliye Encümeninin üç kıta mazbatası
 12. — İstiklâl Madalyası Kanununa maddei müzeyyele ilâvesine dair Müdafaa-i Milliye Encümeni mazbatası
 13. — Etıbbanın hizmeti mecburiyesi hakkındaki lâyihai kanuniye ve Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Encümeni mazbatası
 14. — Konya Ovası ıskası hakkındaki lâyiha ve teklifi kanuniye Nafia Encümeni mazbatası
 15. — Mahkûminin tarik bedelâtı nakdiyesinin teciline dair lâyiha ve teklifi kanuniye Nafia Encümeni mazbatası
 16. — Yirmi dörde münkâsim saatın kabulü hakkında Cebelibereket Mebusu Avni Beyin tavrı
 17. — Malmüdürlüğünün Vekâletince tâyini hakkındaki lâyihai kanuniye ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
 18. — Elbise bedeli hakkındaki Kanunun tefsirine dair tezkere ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
 19. — Fransızlar zamanında müzakere edilen mebalîğ hakkındaki tezkere ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
 20. — Memurini mülkiye Tekâüt Kanununun tadiline dair teklif ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
 21. — Nizamname ve talimatnameler hakkında Kanunu Esasi Encümeni mazbatası ve Urfa Mebusu Şeyh Safvet Efendinin teklifi kanunisi
 22. — Malûlini guzatın terfihi hakkındaki Kanunun tefsirine dair tezkereye Müdafaa-i Milliye Encümeni mazbatası
 23. — Kırtasiye muamelâtının tahfifi hakkında Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin tavrı
 24. — Devletin âlâmeti mahsusasını hâvi meskûkât darbı hakkında icrai bir karar itasına dair tezkere ve encümen mazbatası
 25. — Meclisi idare âzalarının vergi kaydı hakkında teklifi kanuni ve Dahiliye Encümeni mazbatası
 26. — Rûsumu Belediye Kanununun 19 ncü maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası
 27. — İdarei Umumiye Vilâyat Kanununun 140 ncü maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası
 28. — Rûsumu Belediye Kanununun 24 ncü maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası
 29. — Sülûsanı müddeti cezaiyelerini ihmal eden mahkûminin affına ve müebbeden küreğe ve kalebentliğe ve nefye mahkûm bulunanların cezalarının on beş sene kürek ve kalebentlik ve nefye tahviline dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası
 30. — Şirketlerde Türkçe istimali hakkında teklifi kanuni ve şayanı müzakere olmadığına dair Nafia Encümeni mazbatası
 31. — Evkaf hidematı umumiyesi için bir milyon lira avans itası hakkındaki 1/163 numaralı lâyihai kanuniye ve Muvazene-i Maliye Encümeni mazbatası

33. — Afları Hükümetçe talebedilen müteaddit eşhas hakkında mevrut 2/131 numaralı tezkerele Adliye Encümeni mazbatası

34. — Şûrayı Devletçe 16 Marttan sonra verilen kararlar hakkında 4/30 numaralı Memurîn Muhakemat Encümeni Riyasetinin tezkeresi ve Dahiliye Encümeni mazbatası

35. — Düyunu Umumiye kadrosunun hemen tesbitine bir karar itasına dair Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin 4/102 numaralı takriri

36. — Darülfunun müderrisliğiyle mebusluğun içtimai hakkında bir karar verilmesine dair Saruhan Mebusu Vasıf Beyle refiklerinin 4/100 numaralı takriri

